

בס"ד. שיחת חג הפורים, ה'תשי"ז*.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אני מאמין".

א. יום־טוב! פורים נקבע לזכר הנס וההצלה שהקב"ה הציל את עם ישראל מגזירת כלי' ר"ל.

אותה תקופה היתה — על פי טבע — התקופה הכי מאושרת בשביל בני ישראל בזמן הגלות. בני" תפסו אז מקום חשוב בממשלה: מרדכי — מראשי הסנהדרין — הי' משרי המלוכה היושבים בשער המלך², ואסתר — היתה אשתו של המלך (כמסופר במגילה גודל חיבתה אצל המלך: "ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות"³), ש"אשתו כגופו דמיא"⁴, אשר, בכל משך דברי ימי ישראל בזמן הגלות — מלבד בהעובדא של אסתר המלכה — לא מצינו שאשה בישראל תהי' אשתו של מלך שמלך על כל העולם⁵, "שבע ועשרים ומאה מדינה"⁶. מובן, איפוא, שלא היתה קיימת תקופה בגלות שבה היו בני" בטוחים בקיומם, ע"פ טבע, יותר מבימי אשורוש.

אבל לפועל — אירע ההיפך: דוקא באותה תקופה שע"פ טבע הי' מצבם של בני" בטוח כל כך, באה גזירה של כלי' ר"ל, "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים — היל"ת — מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד"⁷, אשר, מכל הגזירות שנגזרו על בני" היתה זו הגזירה הקשה ביותר, שכן, אף פעם לא היתה גזירת כלי' ר"ל על כל בני", כמו הגזירה בימי אשורוש.

בשאר הגלויות לא היו בני" במקום אחד, שכן, "צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזרן לבין האומות"⁸, כדי שבאם תרצה אומה אחת

(2) ראה שיחת פורים תשי"ב סי"ט (תו"מ ח"ה ע' 38). וש"נ.
 (3) אסתר ב, יז.
 (4) ברכות כד, א. וש"נ.
 (5) מגילה יא, סע"א.
 (6) אסתר א, א.
 (7) שם ג, יג.
 (8) פסחים פז, ב.

(* ההתוועדות נערכה באולם הגדול אשר ב־824 נאָסטראַנד עוו. פינת איסטערן פאַרקוויי.
 (1) תוכן (חלק מ)ב' שיחות הראשונות (עד סוס"ט) — הוגהו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסו בלקו"ש ח"א ע' 213 ואילך. במהדורא זו באה השיחה בשלימותה כפי שנערכה ע"פ סרט־הקלטה.

לעשות גזירת כלי' ר"ל על היהודים הנמצאים תחת ממשלתה — ישארו היהודים שבמדינות הנשארות בלתי ניזוקים, ואפילו היהודים של מדינה זו יוכלו לברוח לשאר המדינות.

אפילו בימי פרעה, כאשר כל היהודים היו תחת ממשלתו, וגם לא היתה קיימת אפשריות לברוח ממצרים (כמאמר רז"ל⁹ שאפילו עבד אחד אינו יכול לברוח משם) — הרי לא נגזרה גזירה על כל בני', שהרי "פרעה לא גזר אלא על הזכרים"¹⁰.

משא"כ בימי אחשורוש היו כל בני' נתונים תחת ממשלתו, וגם לא היתה אפשריות לברוח, כי: (א) אחשורוש הי' מולך בכיפה (מלך על כל העולם)⁵, ובמילא לא הי' לאן לברוח. (ב) רצונו הי' "להשמיד גו' ביום אחד", ובמילא, לא הי' זמן לברוח. (ג) הגזירה היתה "להשמיד גו' את כל היהודים", כל בני' היל"ת.

כיצד יתכן איפוא שבזמן כזה, כאשר ע"פ טבע היו בני' בטוחים כל כך, תתעורר גזירה איומה כל כך? — מספרת הגמרא¹¹ שסיבת הגזירה היתה "מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע וכו'".

מזה רואים אנו במוחש שמציאותם של בני' ומציאות הטבע הם ב' דברים נפרדים. ההנהגה עם בני' אינה לפי חוקי הטבע, אלא היא תלויה בקיום התורה ומצוות. ולכן, מבלי הבט על כך שמצד הטבע לא היתה מקום לגזירה, מ"מ, כשנהנו בני' מסעודתו של אותו רשע, שע"ז נעשו שייכים לדברים בלתי כשרים — באה עליהם גזירת כלי' ר"ל.

וענין זה הוא בב' הקצוות:

מחד גיסא, כשישנם ענינים שבדרך הטבע הם בלתי-רצויים — אין לבני' להתיירא מהם, כמארז"ל¹² בנוגע ל"סימן רע" ד"אותות השמים": "בזמן שישראל עושין רצונו של מקום אין מתייראין מכל אלו, שנאמר¹³ .. מאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה, עכו"ם יחתו ואין ישראל יחתו".

ולאידך גיסא, כאשר המצב הנראה בעיני בשר הוא מצב של שלום ושלוה — אין לבני' לבטוח בהמצב הנראה לעיני בשר, שכן, "האדם יראה לעינים"¹⁴, ואילו לאמיתתו של דבר, הרי, אם הנהגתם היא באופן

12) סוכה כט, א.
13) ירמי' יו"ד, ב.
14) שמואל-א טז, ז.

9) מכילתא ופרש"י יתרו יח, ט.
10) סוטה יב, א.
11) מגילה יב, א.

בלתי־רצוי ח"ו, יכולה להתעורר ר"ל גזירה הכי איומה גם כאשר המצב הטבעי הוא הבטוח ביותר.

ב. הוראה זו מודגשת גם באופן הישועה וההצלה — שביטול הגזירה לא הי' ע"פ טבע, כי אם, ע"י תשובה והתקשרות עם הקב"ה¹⁵: בשעה שנודע למרדכי ואסתר אודות הגזירה — הרי לכל לראש היו צריכים, לכאורה, לילך במלאכות דיפלומטית להשתדל אצל אחשורוש. אבל, המגילה מספרת, שלכל לראש אמרה אסתר למרדכי "לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום"¹⁶. זה הי' הצעד הראשון בפעילותם לבטל את הגזירה.

יתר על כן: אסתר אמרה למרדכי "גם אני ונערותי אצום כן"¹⁶. ולכאורה, חשיבותה של אסתר בעיני אחשורוש היא ש"ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות", ומובן בפשטות, שע"י תענית של ג' מעת־לעת, לא יוגדל ה"חן" שלה (ע"פ טבע), אלא אדרבה, יתמעט¹⁷. וכיון שכן, כיצד עלה על דעתה של אסתר להתענות בעצמה?

וע"ד הפס"ד בשו"ע¹⁸ "עיר שהקיפוח עכו"ם .. אינם רשאים להתענות שלא לשבר כוחם, אלא יקבלו עליהם להתענות .. לכשינצלו", שכן, היציאה למלחמה צריכה להיות בכל הכח והחוזק הדרוש בדרך הטבע. ובנדו"ד, הליכתה של אסתר להשתדל אצל המלך, כיציאתה למלחמה — "אשה כלי זיינה עלי"¹⁹ — לכבוש לבו של המלך ע"י נשיאת חן בעיניו, וא"כ, גם ע"פ שו"ע הי' די בכך שמרדכי בראש כל היהודים יצומו להצלחת שליחותה של אסתר, ואילו אסתר עצמה צריכה להשתדל לישא חן אצל המלך בדרך הטבע, ופשיטא, שלא לצום ג' ימים! ולהעיר: בשלמא לאחרי שנכתבה המגילה, למדים אנו מסיפור המגילה שהנהגה צריכה להיות למעלה מדרך הטבע כו'. השאלה היא, אבל, על הנהגתם של מרדכי ואסתר גופא.

והמענה לזה: כשם שהגזירה לא היתה ע"פ טבע, כך גם הישועה לא באה מצד הטבע. הישועה באה ע"י תשובה, וא' מעניני התשובה הוא תענית²⁰. ואם "כל היהודים הנמצאים בשושן" מתענים, הרי (ישנו איסור

18) או"ח סו"ס תקעא.

19) יבמות קטו, א. וש"נ.

20) ראה רמב"ם הל' תעניות פ"א ה"ב.

שם רפ"ה.

15) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ש

חל"א ע' 175. וש"נ.

16) אסתר ד, טז.

17) ראה ראב"ע אסתר שם.

על היחיד לפרוש מזהה²¹, ובמילא ברור ש)גם אני ונערותי אצום כן²². אלא מאי, עי"ז יתמעט החן, ו"לא סמכינן אניסא"²³, אלא יש צורך לפעול גם בלבושי הטבע — הרי, כיון שהעשי' בדרך הטבע אינה אלא לבוש, ולא סיבתה של ההצלה, לא נוגע כ"כ הלבוש. אם הסיבה — חיזוק בקיום התורה ומצוות — תהי' מספיקה די', הרי גם על ידי לבוש חלש יושיט המלך לאסתר את שרביט הזהב²⁴ — שזה הי' התחלת ביטול הגזירה.

אלא, שמצד ההעלם והסתר שבזמן הגלות, היו הן הגזירה והן ההצלה מלובשים בלבושי הטבע [אם כי אחשוורוש עצמו מודע לכך שבדרך הטבע — ע"פ חוקי המדינה — אין מקום להצלה, שכן, "כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב"²⁵, וביחד עם זה, מצוה הוא "להשיב את הספרים"²⁶]; אבל הסיבות האמיתיות היו — תורה ומצוות. העובדא ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע" — הביאה את הגזירה, והתענית ועשיית תשובה — ביטלו את הגזירה.

ג. ולא עוד אלא שכל זה מסופר במגילת אסתר — שבה לא נתפרש שמו של הקב"ה²⁷:

ענין זה שבכל מגילת אסתר לא נתפרש שמו של הקב"ה — מורה על ההעלם וההסתר של זמן הגלות, כך, שכאשר "קוראים את כל המגילה", לא מוצאים — טוענים עיני בשר — "שמו של הקב"ה" גם לא פעם אחת!

נמצינו למדים, שגם בזמן כזה אין מצבם של בני תלוי בחוקי הטבע, אלא בקיום התורה ומצוות, שלכן: כאשר "נהנו מסעודתו של אותו רשע" — נתהפך ממצב טבעי הכי בטוח לגזירה הכי איומה ר"ל, מעומק רום לעומק תחת; וכיצד נעשה ביטולה של גזירה הכי איומה זו — דוקא ע"י עמידה במסירת־נפש על היותם "יהודים"²⁸, "כל הכופר בע"ז נקרא יהודי"²⁹, שאז, נעשה ביטול הגזירה [ובאופן ש"בית המן נתתי לאסתר ואותו (יחד עם בניו) תלוי על העץ"³⁰] גם בניגוד לחוקי המדינה ש"כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב" (כנ"ל ס"ב),

(25) שם ח, ה.

(26) שם, ה.

(27) ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 190. וש"נ.

(28) ראה תו"א מג"א צו, א. צט, ב.

(29) מגילה יג, רע"א.

(30) אסתר ח, ז (ט, יד).

(21) ראה תענית יא, א. טושו"ע או"ח

סו"ס תקעד.

(22) ראה גם לקו"ש ח"ו ע' 192 הערה

40.

(23) פסחים סד, ב.

(24) ראה אסתר ד, יא. ה, ב.

ולא עוד אלא ש"ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם"³¹,
 "כי נפל פחד היהודים עליהם"³².

ד. מגילה זו חוזרים וקוראים בכל שנה ושנה, בהקדמת הברכה
 "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה" — ללמדנו הוראה כיצד
 צריכה להיות הנהגתם של בני"י בכל מקום ובכל זמן, כולל ובמיוחד
 בזמנינו זה³³:

ישנם הטוענים שהאמצעי העיקרי לקיומו של עם ישראל בזמן הגלות
 הוא — דרכים דיפלומטיות ושאר דרכים טבעיות. הכל הוא "משחק
 פוליטי" — אומרים הם — בגלל "פוליטיקה" נקלענו לצרה, ו"הפה
 שאסר הוא הפה שהתיר"... — שבאמצעות "פוליטיקה" נחלק ממנה.

צריכים לדעת, איפוא, שקיומם של בני"י מעולם לא הי' תלוי
 ב"דיפלומטיא", ומעולם לא היתה לגויים דעה ובעלות על יהודים.
 הבעה"ב היחידי על יהודים הוא הקב"ה, כמ"ש³⁴ "כי לי בני ישראל עבדים
 עבדי הם", "ולא עבדים לעבדים"³⁵. ובמילא הדרך היחידה לקיומם של
 בני"י היא (לא דרכים טבעיות, נסיעה למקום מסויים כדי לדבר עם פב"פ,
 ושאר פעולות ע"פ שכל אנושי, אלא) הדרך שניתנה ע"י הקב"ה — דרך
 המלך, מלכו של עולם — דרך התורה ומצוות. וכאשר הולכים בדרך זו,
 הנה, גם כאשר עושים בדרך הטבע איזו פעולה שתהי' בלבד, מהפכים
 את הגזירה מן הקצה אל הקצה.

בני"י אינם קשורים עם דרכי הטבע, אלא עם הקב"ה שהוא בורא
 הטבע וקובע את חוקי הטבע, והקשר של בני"י עם הקב"ה — "ואתם
 הדבקים בה' אלקיכם", שע"ז דוקא "חיים כולכם היום"³⁶ — הוא ע"י
 התורה, "תורת חיים", שעל ידה מתקשרים בני"י עם "אלקים חיים"³⁷,
 ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד³⁸.

ואז — "אתם נצבים היום כולכם גו"³⁹, "קיימים ועומדים"⁴⁰, גם
 במצב כזה שלאומות העולם לא היתה בו תקומה (כדרשת חז"ל⁴¹), שכן,

36) ואתחנן ד, ד.	31) שם ט, א.
37) ראה אבות דר"נ ספ"ד.	32) שם ח, יז.
38) ראה זח"ג עג, א.	33) הבא לקמן — קשור אולי למגעים
39) ר"פ נצבים.	הפוליטיים שהתנהלו בין בני"י לאוה"ע
40) "היום יום" כה אלול. וראה לקו"ש	בעקבות מבצע סיני (המור"ל).
חכ"ט ע' 173, ובהנסמן שם.	34) בהר כה, נה.
41) ראה תנחומא ר"פ נצבים.	35) קידושין כב, ב. וש"נ.

קיומם של בני" שונה הוא מקיומם של כל שאר האומות שהוא לפי חוקי הטבע, ואילו בני" אינם קשורים עם הטבע. הקשר שלנו הוא אך ורק בתומ"צ.

ולכן, כאשר מגיעה ר"ל עת צרה או גזירה, אין אנו צריכים לסמוך על דיפלומטיא והשתדלות אצל אומות העולם, כיון שלא עי"ז הוא הקיום שלנו. צריכים לפשפש במעשים⁴², לתקן את החסר ולהתחזק בקיום התומ"צ, ואזי עוזרת גם ההשתדלות שע"פ טבע, גם במצב שבדרך הטבע אין סיכוי להחליץ ממנו. אין להתיירא, איפוא, מפני מצבם של בני" כפי שנראה לנו בעיני בשר ע"פ חוקי הטבע. התפקיד שלנו הוא להתחזק בתומ"צ, ואז, בכל לבוש (איזה שיהי) שיעשו בגשמיות, תתלבש ההצלה הניסית שלמעלה מטבע.

ה. אמנם, בענין זה יכול להיות בלבול מב' סוגי אנשים:

ישנם כאלה שמלכתחילה אינם הולכים בדרך התורה, כי אם בדרכם שלהם, אבל אעפ"כ, באותה מדה שאין בהם תועלת, גם היזק אין מהם. אבל יש מי ש"בשם ישראל יכונה"⁴³, ומתנהג כמו שומר תומ"צ, ומ"מ, בבוא "עת צרה ליעקב"⁴⁴, טוען הוא שכיצד תבוא הצלתם של ישראל — ע"י גוי!

ובכן: לא די בכך שהוא עצמו כופר בתורה שאומרת שקיומם של בני", "חיים כולכם היום", הוא עי"ז ש"אתם הדבקים בה' אלקיכם" — ה"ה גם מסית ומדיח יהודים אחרים, ומקלקל את פעולתם של אותם יהודים שעומדים ומכריזים שהסיבה לכך ש"אין שלום", היא, בגלל שחסר בקיום התומ"צ, ואילו הוא טוען: "אין בכך כלום" ("דאָס מאַכט ניט אויס"), ובכל אופן יכולים לדחות זאת לזמן מאוחר יותר, ואילו עכשיו צריכים להשתדל לישא-חן בעיני אחשוורוש ובעיני שבעת השרים היושבים ראשונה במלכות, ואז, "שלום יהי לכם"⁴⁵ — בה בשעה שירמיהו הנביא מהלך ומכריז ("גייט אַרום און שרייט") ש"אין שלום"⁴⁶ כל זמן שעובדים "עבודה זרה"!

— והרי ב"עבודה זרה" נכלל גם ענין ה"שיתוף"⁴⁷, כלומר, אף

46) ירמ' ו, יד. ח, יא.

47) ראה ד"ה מים רבים דש"פ תולדות שנה זו פ"ג (ת"מ ח"ח ע' 197 ואילך. תו"מ סה"מ חשון ע' שכא ואילך). וש"נ.

42) ראה ברכות ה, א.

43) ישע' מד, ה.

44) ירמ' ל, ז.

45) ע"פ נצבים כט, יח.

שמודה שהקב"ה הוא הבעה"ב, אלא טוען שיש עוד "שותף" (ענין פלוני או איש פלוני) שגם לו יש "דעה" לקבוע מה יארע עם בני"י — הנה אצל בני"י נחשב ענין השיתוף ל"עבודה זרה" כמו הכחשת מציאותו ית' לגמרי!

ובכן, גם בנוגע להמבלבלים הנ"ל יש לימוד והוראה מסיפור המגילה:

דבר ברור הוא שבסופו של דבר "ריוח והצלה יעמוד ליהודים"⁴⁸, "דידן נצח"⁴⁹, אלא, שישנם אלה המסייעים לכך עי"ז שיעוררו את בני"י להוסיף בעניני התומ"צ, וישנם אלה שמפריעים לכך באמרם שיש לנקוט דרכים פוליטיות וכו'.

ויש להוסיף, שאלה שמגדילים לעשות בהביאם הוכחה לדבריהם שצריכים להשתדל בדרכי הטבע מהשתדלותה של אסתר אצל אחשורוש — הרי, נוסף על הכפירה בכל ענין הקיום של עם ישראל, הם גם "מגלים פנים בתורה שלא כהלכה"⁵⁰, שמפרשים את הסיפור של מגילת אסתר היפך האמת, שהרי, כאמור, פעולתם הראשונה של מרדכי ואסתר — מרדכי בתור שר במלכות אחשורוש ואסתר בתור אשתו של המלך, "אחות יש לנו בבית המלך"⁵¹ — היתה: "לך כנוס את כל היהודים" כדי להוסיף בעניני תומ"צ, ועד לאופן של תענית שפוגעת בבריאות הגוף — פעולה כזו שבעיניו של גוי אין בה תועלת כלל, ובפרט בה בשעה שצריכים לעסוק בדיפלומטיא!...

ו. וזוהי ההוראה שלמדים מה"ימים ההם" בנוגע ל"זמן הזה":

כשם ש"בימים ההם" החליטו בני"י ש"אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים"⁵², ואצלו צריכים לפעול ביטול הגזירה, וכתוצאה מזה, לא באה הגזירה לידי פועל, שהרי עוד לפני בוא התאריך שהי' כתוב באגרות הראשונות, הגיעו כבר האגרות השניות באופן ד"ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם",

כך גם "בזמן הזה", כאשר בני"י עומדים בתנועה של התעוררות לתומ"צ ותשובה, וצועקים "שמע ישראל" להקב"ה לבדו (ולא באופן של "שיתוף") — אזי גם בפעולה קלה מבטלים כל גזירה מעיקרה, שלא

51) ראה מגילה טו, ב.

52) ע"פ לשון חז"ל — סוטה בסופה (וגירסת הע"י).

48) אסתר ד, יד.

49) ויק"ר פכ"ד, ג.

50) ראה אבות פ"ג מ"א.

חלה מלכתחילה, ולא עוד אלא ש"גדול מרדכי בבית המלך ושמעו הולך בכל המדינות"⁵³, ועד ש"רבים מעמי הארץ מתייהדים"⁵², היינו, שלא זו בלבד שלא נגרע מאומה מעניני יהדות, אלא אדרבה, "מעמי הארץ", מלעוז, ניתוסף כח וחוזק ותוקף בעניני קדושה.

ועל זה נאמר⁵⁴ "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם" — שכל זמן שיהודים נמצאים בעולם והעולם הוא במעמדו ומצבו ("עולם איז עולם"), הנה זו היא הדרך שיהודים יחלצו מכל עניני גזירות, ולא זו בלבד שהגזירה לא תזיק להם, אלא אדרבה, שכתוצאה מהגזירה יתוסף עוד יו"ט אצל יהודים, ולא עוד אלא יו"ט שחוגגים אותו בשמחה גדולה ביותר, כמארז"ל⁵⁵ "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע", באופן נעלה יותר מהשמחה דהימים טובים פסח שבועות וסוכות.

ויש להוסיף, שענין זה הוא בידו של כל אחד מישראל — שהוא "עולם מלא"⁵⁶ — שכאשר מתקשר עם הקב"ה ע"י תורה עבודה וגמ"ח, פועל הוא להפוך את כל הענינים שבחלקו בעולם לטוב הנראה והנגלה, ובכח זה פועל גם שתהפך הגזירה בכל העולם כולו, ו"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"⁵⁷.

* * *

ז. הוראה זו — שבנ"י אינם נתונים תחת הטבע — היא לא רק בנוגע לכלל ישראל, אלא גם בנוגע לכל יחיד.

יהודי צריך לזכור שכל הענינים שיש לו, תלויים ובאים מהקב"ה בעצמו, שאינו מוגבל ח"ו בחוקי הטבע.

הן אמת שצריך להיות "בכל אשר תעשה"⁵⁸, ובעשי' זו מתלבשת ה"וברכך ה' אלקיך"⁵⁸, מ"מ, העשי' אינה אלא לבוש, ואילו העיקר הוא — ברכתו של הקב"ה, הבאה עי"ז שמתקשרים אתו ע"י לימוד התורה וקיום המצוות⁵⁹. וכאשר ישנו העיקר — באה גם ההצלחה באיזה לבוש שלא יהי'.

(57) אסתר ח, טז.

(58) פ' ראה טו, יח.

(59) ראה גם לקו"ש ח"א ע' 188. תור"מ

ח"ה ע' 70. וש"נ.

(53) אסתר ט, ד.

(54) שם, כח.

(55) מגילה ז, ב.

(56) סנהדרין לז, סע"א (במשנה). וש"נ.

ח. עפ"ז יובן מ"ש בירושלמי⁶⁰ "שמאמין בחי העולמים וזורע" (הוא "זורע" לפי "שמאמין" וסומך על הקב"ה שתהי' הצמיחה).

ולכאורה אינו מובן: היכן מתבטאת כאן האמונה? אפילו כופרים, להבדיל, שאינם מאמינים בהקב"ה, גם זורעים, כיון שמטבע הדברים שע"י זריעה באה צמיחה?

והביאור בזה — שהיא הנותנת — שהחידוש באמונה של יהודי הוא שישנה גם בנוגע לדבר טבעי:

"אמונה" ביחס לענין של נס, שרואים נס גלוי ומאמינים — יש גם אצל גוי, להבדיל, כפי שמצינו בנוגע לצי"מ, שבתחילה אמר פרעה "לא ידעתי את ה'"⁶¹, אך בראותו אותות ומופתים הודה והכריז "ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים"⁶²;

החידוש באמונה של יהודי הוא, איפוא, שאפילו כשמדובר אודות זריעה — דבר כזה שהאדם עצמו רואה במוחש שאינו קשור, לכאורה, עם אמונה ובטחון בהקב"ה, בראותו שגם אצל אחרים שאין להם שום "עסק" עם הקב"ה, כמו השכן הגוי, ישנו ענין הזריעה והצמיחה — יודע הוא, שבתור יהודי, שונה הוא מכל העולם, שכן, גם יחיד מישראל (כמו כלל ישראל) אינו נתון תחת חוקי הטבע, ולכן יודע הוא, שאפילו כאשר ישנו ענין הצמיחה בכל העולם מצד חוקי הטבע, הרי אצלו, נעשה ענין הצמיחה רק ע"י אמונתו ובטחונו בהקב"ה.

יהודי שזורע את שדהו מידי שנה בשנה, הנה בבואו לזרוע את שדהו מחדש, ליקח זרעים ו"לזרוק אותם" באדמה — אינו עושה זאת בגלל "חוקי הטבע", אלא אך ורק בגלל "שמאמין בחי העולמים" שישלח את ברכתו שתהי' הצמיחה.

וכיון שכן, הרי, קודם ש"זורק" את הזרעים באדמה, צריך להבטיח שהיחס שלו עם הקב"ה יהי' כדבעי ("ער זאָל זיין מיטן אויבערשטן ווי דער אויבערשטער וויל")... כולל גם בנוגע להזריעה עצמה — לקבל על עצמו שישמור את כל עניני התורה הקשורים עם "סידורא דפת"⁶³, חרישה זריעה קצירה וכו'.

ט. כשם שהדברים אמורים אצל בעלי עסק בנוגע לענינים גשמיים — כך הוא גם אצל יושבי אוהל בנוגע לעבודה הרוחנית:

61) שמות ה, ב.

62) וראו ט, כז.

63) שבת עד, ב.

60) הובא בתוד"ה אמונת — שבת לא,

א. וראה "רשימות" חוברת סח ע' 7 ואילך.

וש"נ.

ההצלחה האמיתית בתורה אינה נעשית ע"י כשרונות טובים וכיו"ב, אלא ע"י סייעתא דשמיא, שבאה ע"י יראת שמים, שכן, היראה גורמת שהלימוד יהי' בעמל ויגיעה אמיתית, שאזי נעשה "ומצאת"⁶⁴, הרבה יותר מבערך היגיעה, בדרך מציאה.

ואם חסר העיקר — לא יועילו הכשרונות והיגיעה, כיון שזהו חכמתו של הקב"ה. ולאידך גיסא, כאשר ישנו העיקר — יתן לו הקב"ה הצלחה שלמעלה מהטבע.

י. ובפרטיות יותר:

גם אצל יושבי אוהל יש מקום לטעות שהיותו במעמד ומצב שלומד תורה כמה שעות בכל יום ומקיים מצוות בהידור הוא לפי ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"⁶⁵, ובמילא, כל מה שיתנו לו, אינו מספיק לפי-ערך מעלת עבודתו...

— הוא יודע אמנם שישות וגאווה הו"ע בלתי-רצוי, ועז"נ⁶⁶ "ראשית גוים עמלק וגו'", אבל, הישות והגאווה שיש לו — טוען הוא — אינה מגעת עדיין ל"שמינית שבשמינית"⁶⁷ לפי-ערך גדול מעלתו כ"תלמיד חכם"!!!

ובכן, גם יושב אוהל צריך לידע שכל עבודתו אינה אלא בכחו של הקב"ה:

בנוגע לכללות העבודה דקיום המצוות (כולל גם מצוות תלמוד תורה) — אומר הקב"ה "מי הקדימני ואשלם"⁶⁸, "מי עשה לי מזוזה עד שלא נתתי לו בית, מי עשה לי סוכה עד שלא נתתי לו מקום וכו'"⁶⁹.

ויתירה מזה: גם בנוגע למלחמת היצר אמרו חז"ל⁷⁰ "יצרו של אדם — ש"כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו" — מתגבר עליו בכל יום.. ואלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו".

ולכן, כיצד מתחיל יהודי את עבודת היום — לא במנין שבחיו מה שפעל בעבודתו אתמול ושלשום כו', אלא — באמירת "מודה אני לפניך כו' שהחזרת בי נשמתך בחמלה כו'":

67) ראה סוטה ה, א.

68) איוב מא, ג.

69) ויק"ר פכ"ז, ב. תנחומא אמור ז.

70) סוכה נב, סע"א ואלך.

64) מגילה ו, ריש ע"ב.

65) עקב ח, יז.

66) בלק כד, כ. וראה תו"א מג"א צא, ב.

ובכ"מ.

גם יהודי צדיק שלומד תורה ומקיים מצוות — אינו תובע בזרוע⁷¹, כי אם, "שהחזרת בי נשמתי בחמלה", שלהיותו "מלא רחמים"⁷², מחזיר לו הקב"ה את נשמתו, ונותן לו יום חדש לעסוק ולהצליח בלימוד התורה וקיום המצוות.

אפילו יהודי שהוא "צדיק גמור, עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגים" (כלשון אדמו"ר הזקן בתניא⁷³), יודע ומרגיש בעצמו ש"הוא דבר בפני עצמו ירא ה' ואוהבו", "יש מי שאוהב"⁷⁴, ובמילא, גם ע"פ הטבע דתורה, הנה נוסף על הקדמת עבודת התשובה, שזהו"ע ד"וצומו עלי", צריך הוא תחילה להתקשר עם הקב"ה באופן של הודאה שלמעלה מהשכל — "מודה אני לפניך", "מודה" דייקא.

וכן הוא בנוגע ללימוד התורה — "ברכו בתורה תחילה"⁷⁵ — שמקדים לברך ולהודות להקב"ה על כך "שנתן לנו את תורתו", כלומר, לא שהוא עומד "לחדש תורה"... אלא שהוא מקבל מהקב"ה את תורתו, ומודה להקב"ה על כך.

וכמו כן בנוגע לקיום המצוות — שמקדים לברך ברכת המצוות: "אשר קדשנו במצוותיו וצונונו", כלומר, זוהי מצוותו של הקב"ה, אלא שבחסדו הגדול שרצה לקדש את בניו, נתן להם את האפשרות לקיים את מצוותיו.

יא. זהו איפוא הלימוד וההוראה ממגילת אסתר — שכללות הנהגת בניו, הן בענינים הגשמיים והן בענינים הרוחניים, קשורה ותלויה אך ורק בהתקשרותם עם הקב"ה.

וכאשר יהודי הולך בדרך זו — אזי מתבטלים כל הענינים המונעים, כך שביכולתו ללמוד תורה ולקיים המצוות בהידור מתוך מנוחה,

ולא עוד אלא שעי"ז פועלים גם בנוגע ל"בית המן", היינו, שגם הענינים שיש ל"המן" שליטה עליהם, עניני עוה"ז, הרי, כיון שקיום המצוות אינו אלא בדברים גשמיים דוקא, ניתנים גם הם "למרכזי היהודי", ומי הוא הנותנם — "נתן המלך אחשוורוש"⁷⁶, מלכו של עולם, ובפשטות — שתמורת זה ש"לרש אין כל"⁷⁷, יהי' לכאו"א מישראל

ובכ"מ.

71) ראה ברכות יז, ב.

75) נדרים פא, א. וש"נ. וראה לקו"ש חט"ו ע' 3. וש"נ.

72) מכילתא ופרש"י יתרו כ, ב. וראה

סנהדרין לט, א.

76) ראה אסתר ח, א"ב.

73) פל"ה (מד, סע"א ואילך).

77) שמואל"ב יב, ג.

74) תו"א ויקהל (בהוספות) קיד, ד.

"הכל", כדי שיוכל לפעול ולהצליח בקיום התומ"צ בהרחבה, כיון שיש לו ולבני ביתו הכל.

* * *

יב. האמור לעיל שייך גם לפרשת השבוע — "ויהי ביום השמיני": בהתחלת הפרשה מסופר שלאחרי שבעת ימי המילואים שבהם הקים משה רבינו את המשכן והקריב קרבנות כו', עדיין לא שרתה השכינה במשכן,

ו"כיון"⁷⁸ שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל הי' מצטער ואמר .. למשה כו' שישנו עדיין הבלבול דחטא העגל, ולכן, אף שהמשכן עומד על תילו, הקרשים והיריעות עם כל הכלים, ומשה ואהרן עמהם, אין עדיין השראת השכינה, ואז אמר משה לאהרן "קח לך עגל גו'", "להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל"⁷⁹, באמרו "זה הדבר אשר צוה ה' גו' וירא אליכם כבוד ה'"⁸⁰, "ע"י קרבנותיו ועבודתו (של אהרן) תשרה שכינה בכם"⁷⁸ — כמ"ש⁸¹ "ותצא אש מלפני ה' גו' וירא העם וירונו וגו'", בראותם שהשכינה שורה במעשה ידיהם⁷⁸.

יג. וביאור הענין:

איתא במפרשים⁸² שטענתם של ה"ערב רב" (שאמרו לאהרן "עשה לנו אלקים אשר ילכו לפנינו"⁸³) לא היתה ענין של כפירה במציאותו ית' לומר "אני ואפסי עוד"⁸⁴, כי אם, שצריך להיות — לדעתם — ממוצע בין הקב"ה לבנ"י, באמרם, איך יכול בשר-יודם להתקשר עם קדושת האלקות, בה בשעה ש"לא יראני האדם וחי"⁸⁵?! הסדר הוא — טענו הם — שהאדם צריך להתעסק בעניני העולם, ובינו להקב"ה צ"ל ממוצע, שזהו ה"עגל", להביא את בקשותיהם של בנ"י להקב"ה, ולהביא את ברכתו של הקב"ה אל המבקש.

וע"ד מ"ש הרמב"ם⁸⁶ בנוגע להתחלת הענין דע"ז — "לא שהם אומרים שאין שם אלקה כו'", אלא טעותם היתה ש"אמרו הואיל והאלקים

78) פרש"י שמיני ט, כג. א. לקו"ש חכ"ד ע' 5. וש"נ.
79) שם, ב ובפרש"י. 83) תשא שם.
80) שם, ו. 84) ישע"י מז, ח. צפני' ב, טו.
81) שם, כד. 85) תשא לג, כ.
82) ראה רמב"ן ואוה"ח עה"פ תשא לב, 86) ריש ה' ע"ז.

כרא כוכבים אלו וגלגלים להנהיג את העולם . . ראויין הם לשבחם ולפארם כו", היינו, שהכוכבים והמזלות, להיותם מחצה בשמים ומחצה בארץ ("האֵלֶב בשמים און האֵלֶב בארץ"), שהרי נמצאים בשמים ואורם מגיע עד הארץ, יכולים הם להיות "ממוצעים" שעל ידם יבואו בקשות בני האדם, ועל ידם יומשכו ההשפעות מלמעלה.

אמנם, כל ענינים אלה הם "אותות השמים" שעליהם נאמר⁸⁷ "אשר חלק ה' אלקיך אותם לכל העמים", "לאלהות"⁸⁸;

אך לא כן הוא חלק ישראל, עליהם נאמר⁸⁹ "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו", ובמילא, כל זמן שלא נתקנח לגמרי ("מ'האָט נאָך ניט אָפגעווישט אינגאַנצן") הרושם דחטא העגל, לא היתה יכולה להיות השראת השכינה בישראל.

וענין זה נפעל ביום השמיני ע"י הקרבת העגל — שכאשר אותו עגל שרצו לעשותו ממוצע, נעשה קרבן לה', היינו, שנתבטל מלהיות מציאות בפ"ע, ונשרף לשם קדושה, אזי נתקנח לגמרי הרושם דחטא העגל, ושרתה השכינה בישראל — בהמשכן, ועל ידו — בכל אחד ואחד מישראל, כמ"ש⁹⁰ "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד⁹¹.

יד. ומזה מובן הלימוד וההוראה בעבודת האדם בנוגע להמקדש הפנימי שבתוך כל אחד ואחד מישראל — שישנו (לא רק בזמן הבית, אלא) גם לאחר החורבן, בזמן הגלות, שלכן נחשבת מצות עשיית המקדש למצוה תמידית, גם כאשר אין אפשרות לקיים המצוה כפשוטה⁹²:

משכן וכליו — מורה על כללות העבודה דלימוד התורה וקיום המצוות: מצוות, שהם מקיפים⁹³ — הם בדוגמת יריעות המשכן⁹⁴, ולימוד התורה, "ותורתך בתוך מעי"⁹⁵ — הוא בדוגמת הכלים⁹⁴.

והנה, יתכן מצב שיש ליהודי משכן וכליו, וגם משה ואהרן — היהודי עצמו שלומד תורה (ענינו של משה) ומתפלל (ענינו של אהרן)⁹⁶,

92 ראה גם לקו"ש חל"ו ע' 128.	87 (ואתחנן ד, יט (וראה גם לעיל
93 ראה תניא ספ"ה.	88 פרש"י עה"פ — ע"פ ע"ז נה, א.
94 ראה סהמ"צ להצ"צ מצות בנין מקדש (דרמ"צ פה, א ואילך). ובכ"מ.	89 האזינו לב, ט.
95 תהלים מ, ט. וראה תניא שם.	90 תרומה כה, ח.
96 ראה לקו"ת ר"פ מסעי. ובכ"מ.	91 ראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א.

ועוד.

אבל, ביחד עם זה, יש לו "מחשבת חוץ", שבצאתו לעסוק בעניני העולם אינו יכול להיות בהתאחדות והתקשרות עם הקב"ה.

ביכלתו לעבוד את ה' בשעת התפלה, בשעת לימוד התורה, בשעת קיום המצוות; אבל באכילתו ובשתיתו, בעסקו במסחר — חושב הוא — "ככלל⁹⁷ הגוים בית ישראל" ... שכן, איך אפשר לדרוש מיהודי להיות "גוי קדוש"⁹⁸, "גוי אחד בארץ"⁹⁹, באותה שעה שנמצא בארץ הגשמית והחומרית, "עס איז צו הויך אפילו פאַר אַ אידן"...

ובכן, כל זמן שלא מסירים לגמרי מחשבה כזו — יש אצלו "עגל" ... מציאות בפ"ע, שכן, בעסקו בעניני העולם הרי הוא לא אותו מציאות כמו שהוא ("ער איז ניט אַט דאָס וואָס ער איז") בשעת התפלה והתורה, בחשבו שבשעה זו צריך לממוצע כיון שמצד עצמו אינו יכול להיות בדביקות והתקשרות עם אלקות. ובמילא, גם אם יש לו משכן וכלים וקרבות — לא יכולה להיות אצלו השראת השכינה!

וכדי שתהי' אצלו השראת השכינה, צריך הוא איפוא לבטל לגמרי ה"מחשבת חוץ" ע"ד אפשרות של העדר הדביקות וההתקשרות עם אלקות במצבים מסויימים,

ולידע נאמנה ש"בכל דרכיך דעהו"¹⁰⁰: לא רק בשעת התפלה, לימוד התורה וקיום המצוות, אלא גם "בכל דרכיך", "במאכלו ובמשקהו .. ובמשאו ובמתנו" (כלשון הרמב"ם¹⁰¹), גם בענינים אלה "דעהו" — "דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם"¹⁰²,

גם בשעת אכילתו ושתייתו אינו שוכח ש"בנים אתם לה' אלקיכם"¹⁰³, וגם בעת המסחר אינו עושה "עבודה זרה" מהשכל, הרגש והכח שלו, לומר "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"⁶⁵, בידעו ש"ה' אלקיך הוא הנותן לך כח גוי"¹⁰⁴, ובמילא, "אין עוד מלבדו"¹⁰⁵,

ואז נעשית אצלו השראת השכינה — שכל עניניו ("בכל דרכיך") נעשים דירה לו ית' בדוגמת הדירה דהמשכן ומקדש, כך, שגם אכילתו ושתייתו, בימות החול ("אַ פשוט'ן וואָרעמעס אין אַ מיטן וואָך"), היא באופן ש"שולחנו של אדם מכפר עליו" כמו ש"כל זמן שביהמ"ק קיים

---

(97) ע"פ יחזקאל כה, ח (וראה פי' האוה"ח בחוקותיו כו, טו).	(101) שם רפ"ה.
(98) יתרו יט, ו.	(102) דברי-הימים א כח, ט.
(99) שמואל-ב ז, כג. ועוד.	(103) פ' ראה יד, א.
(100) משלי ג, ו. וראה רמב"ם ה' דעות ספ"ג.	(104) עקב ח, יח.
	(105) ואתחנן ד, לה.

מזבח מכפר עליו¹⁰⁶, וגם ביציאתו לרשות הרבים, "וואו ער גייט און וואו ער שטייט" — "ה' צלך על יד ימינך"¹⁰⁷, כך, שכל עשיותיו, גם בענינים הגשמיים, הם באופן ששכינה שורה במעשה ידיו, ובמילא שורה בהם הברכה, להסיר את כל המניעות והעיכובים, ולהמשיך ברכה והצלחה כפשוטה, בבני חיי ומזוני רויחי.

* * *

טו. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה חייב איניש לבסומי בפוריא כו'.
[ניגנו ניגון שמחה, ואח"כ התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א את הניגון
"לכתחילה אריבער", כשמנגן בעצמו ב' בבות הראשונות].

* * *

טז. [לאחרי המאמר אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:]
בהתועדות דפורים (שהיתה בין פורים לשושן פורים) שנת תרצ"ו — שאז היתה הקביעות כמו בשנה זו, תענית אסתר מוקדם (ביום חמישי), ופורים ביום ראשון — סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁰⁸:
בשנת תרע"ט היתה הקביעות כמו בשנה זו: ביום ה' — תענית אסתר מוקדם, וביום א' — פורים. אחר התענית הלך כ"ק מו"ח אדמו"ר עם אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שהי' חלוש מפני התענית, ואמר לו אביו: "דערמאן עפעס" (תזכיר משהו). כ"ק מו"ח אדמו"ר התבונן, והתחיל לספר שעלה בזכרונו מה ששמע בשנת תרנ"ו, אחר התנאים שלו, אודות פורים שנת תקמ"ז,

— באותו קיץ (תרנ"ו) שהה כ"ק אדמו"ר נ"ע בנאות דשא, ומזמן לזמן (כמה פעמים בשבוע) הי' נוסע לליובאוויטש, ובא' מהנסיעות שנסע גם הרז"א (אחיו של כ"ק אדמו"ר נ"ע), וע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר נ"ע הצטרף גם כ"ק מו"ח אדמו"ר לנסיעה, ביקש כ"ק אדמו"ר נ"ע מאחיו הרז"א לספר עוה"פ מה ששמע מהר' נחום, בנו של אדמו"ר האמצעי, ששמע מר' פינחס רייזעס (שהי' מזקני החסידים של אדמו"ר הזקן, בעל התניא) אודות פורים שנת תקמ"ז, אחר הבר-מצוה של אדמו"ר האמצעי, ממלא-מקומו של אדמו"ר הזקן.

יז. וזה דבר הסיפור שסיפר ר' פינחס לר' נחום, ור' נחום להרז"א — ובשנת תרנ"ו סיפרו הרז"א לכ"ק אדנ"ע וכ"ק מו"ח אדמו"ר, וכ"ק

108) שיחת פורים תרצ"ו ס"ז (סה"ש תרצ"ו ע' 127 ואילך). וש"נ.

106) ברכות נה, רע"א. וש"נ.
107) תהלים קכא, ה.

מו"ח אדמו"ר הזכירו לאביו בשנת תרע"ט — מה שאירע בפורים תקמ"ז, שגם אז היתה אותה הקביעות בימי השבוע:

ביום השבת אמר אדמו"ר הזקן מאמר ד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק, וביאר ש"עמלק" בגימטריא "ברזל"¹⁰⁹ ובגימטריא "ספק"¹¹⁰, וענינו — כמ"ש¹¹¹ "אשר קרך", מלשון קרירות, עד שיכול להיות שיטיל ספק אם העבודה היא עבודה.

ביום ראשון, פורים, אמר אדמו"ר הזקן מאמר ד"ה חייב איניש לבסומי בפוריא, והביא הפסוק¹¹² "בלילה ההוא נדדה שנת המלך", "מלכו של עולם"¹¹³, וביאר הענין דאור אין סוף (להבין ענין אוא"ס), שהוא אור ולא שפע, וכיון שאור מעין המאור, לא שייך להיות ממנו בריאת העולמות, ולכן הוצרך להיות ענין הצמצום, ועז"נ¹¹⁴ "בראשית ברא אלקים", שהצמצום (ענינו של שם אלקים) הוא "בראשית", "בשביל ישראל שנקראו ראשית"¹¹⁵ (שהרי ישראל עלו במחשבה¹¹⁶). אמנם, כאשר ישנו ענין השינה למעלה, לא ניכר מעלתן של ישראל, וזהו"ע ש"נדדה שנת המלך", שלא יהי' ענין השינה כו'.

יח. והמשיך כ"ק מו"ח אדמו"ר (בהתוועדות דפורים תרצ"ו) לספר, שכאשר הזכיר סיפור זה לאביו בשנת תרע"ט בעת הליכתם ביום חמישי אחר התענית — נענה אביו כ"ק אדנ"ע ואמר¹¹⁷:

א"כ, צריכים לומר "נייע חסידות", כלומר, לא המאמר שהתכונן לומר... והוסיף לאמר: אויף שבת... וועלן זיין שיינע אורחים...

ואכן, ביום השבת אמר גם כ"ק אדנ"ע מאמר... ד"ה¹¹⁸ זכור את אשר עשה לך עמלק, ובפורים, מאמר ד"ה¹¹⁹ חייב איניש לבסומי בפוריא¹²⁰, ובהם נתבארו אותם ענינים שנתבארו במאמרים הנ"ל דשנת תקמ"ז...

117) מכאן ואילך דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתרגשות רבה, כשמדי פעם נפסק קולו בהתפרצות של בכי (המור"ל).

118) נדפס בסה"מ עטר"ת ע' רפט ואילך.

119) נדפס שם ע' רצט ואילך.

120) יש לציין, שמלבד המאמר ד"ה חייב איניש לבסומי בפוריא שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א לפני שיחה זו — הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א ואמר גם מאמר (כעין שיחה) ד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק (לעיל ע' 153 ואילך) — המור"ל.

109) עם הכולל (ראה אוה"ת תצוה ע' א'תשלט. מג"א ע' רטז. סה"מ תרכ"ז ע' קס; תסז).

110) ראה כתר שם טוב בהוספות סק"ח.

סה"מ עזר"ת ע' קפב. עטר"ת ע' רצד. תש"ט ע' 40; 65. ועוד.

111) תצא כה, יח ובפרש"י.

112) אסתר ו, א.

113) יל"ש עה"פ (רמז תתנז).

114) בראשית א, א.

115) פרש"י עה"פ.

116) ב"ר פ"א, ד.

והמשיך כ"ק מו"ח אדמו"ר לספר מה שאמר אז אביו כ"ק אדנ"ע: כאשר צדיק נמצא למטה, נשמה בגוף... ורוצה לפעול בתיקונו של יהודי — ה"ז נעשה מלמטה למעלה, היינו, שע"י העבודה דנר"ן, נפש רוח נשמה, מגיע גם להתיקון דחי', ועד שמגיע גם ליחידה; משא"כ כאשר הצדיק רוצה לפעול בהיותו למעלה... — ה"ז נעשה מלמעלה למטה, היינו, שמתחיל מיחידה, חי', ולאח"ז ה"ה "מכה" גם בנר"ן.

וסיים¹²¹ כ"ק מו"ח אדמו"ר... שנמצאים עתה בזמן שישנם בלבולים, בהוסיפו, שאין הפרש אם זה באופן שמבהיל את עצמו ("מ'איז זיך אַליין מבהיל") או באופן שהענינים אכן מבלבלים, שכן, בכל אופן צודקת הטענה שישנם בלבולים... — הנה יה"ר שהשי"ת יסיר את צדקת הטענה... שלא יהיו ענינים המבלבלים...

יט. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א):

דברי צדיקים — הן הדברים שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר מעצמו, והן מה שסיפר מדברי אביו, אבי זקנו, ולמעלה בקודש — קיימים לעד¹²². והטענות שישנם ענינים המבלבלים — לא חסרים גם עכשיו, ואולי עכשיו הם ביתר שאת וביתר עוז מכמו שהיו בעבר.

וכיון שכן, בודאי... — במכ"ש וק"ו — שבקשתו של צדיק, "צדיק יסוד עולם"¹²³, שהשי"ת יסיר את צדקת הטענות ע"ד הענינים המבלבלים... — בתקפה עומדת גם עתה!

ומהעצות לזה — ענין השמחה, כי, בכחה של שמחה — כל שמחה איזה שתהי', אפילו שמחת המועדים ("מועדים לשמחה"), ועאכו"כ שמחת פורים שהיא למעלה ממדידה והגבלה, "עד דלא ידע" — לבטל כל הענינים המבלבלים, כל הענינים של מיצרים וגבולים, מדידות והגבלות,

ובמילא יהי' אז הענין ד"ענני במרחב י"ה"¹²⁴,

— כולל גם שנעשה "השם שלם"¹²⁵, ע"י העבודה ד"זכור את אשר עשה לך עמלק"¹²⁶, "מחה אמחה את זכר עמלק"¹²⁷, "יד על כס י"ה

(123) משלי יו"ד, כה.

(124) תהלים קיח, ה.

(125) פרש"י ס"פ בשלח.

(126) תצא כה, יז.

(127) בשלח יז, יד.

(121) שיחת פורים הנ"ל ס"ט (סה"ש שם

ע' 129).

(122) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג

ע' תקעו. ח"ד ע' שלט. ח"י ע' קמו. ח"א ע'

שכט.

מלחמה לה' בעמלק" 128 (שעי"ז מתבטל ההעלם והכיסוי די-ה, שזהו"ע
— (כס י"ה 129)

ויומשך בכל הפרטים ד"ארור המן" ו"ברוך מרדכי" כפי שהם
בעניני האדם, במשך כל השנה.

* * *

כ. בהמשך 130 להמדובר לעיל (בהמאמר 131) בנוגע להענין ד"חייב
איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע כו" — יש להוסיף, שהענין ד"עד
דלא ידע", שפירושו שלא להיות מונח בהדעת שלו ("מען זאָל ניט ליגן
אין דעם אייגענעם דעת"), קשור עם כללות הענין דטבילה במקוה 132:

בסוף הלכות מקוואות כותב הרמב"ם: "הטומאות והטהרות גזירות
הכתוב הן .. ואעפ"כ רמז יש בדבר .. לטהר נפשו מטומאות הנפשות
שהן מחשבות האון ודעות הרעות .. (עי"ז ש)הביא נפשו במי הדעת
הטהור", היינו, שטבילה במקוה פירושה שהאדם אינו מונח בהדעת שלו
(שמצד עצמו יכול להיות באופן של "דעות הרעות"), אלא אדרבה, מבטל
דעתו ומטבילה ב"מי הדעת הטהור", ועי"ז נטהר מהדעות הבלתי-רצויות.
ויומתק יותר ע"פ המבואר בספרים 133 ש"טבילה" אותיות "הביטל",
היינו, שהטבילה ב"מי הדעת הטהור" היא באופן שמבטל את הדעה שלו
— "עד דלא ידע".

והענין בזה 134:

הדין בטבילה הוא 135 — שצריך לכסות את כל גופו, אפילו
שערותיו 136, במים, ואם לאו לא עלתה לו טבילה. וכך גם בטבילה
ברחניות, ב"מי הדעת הטהור" — שצריך שיהי' כולו מכוסה ב"מי
הדעת", עד שלא ירגיש את מציאותו כלל לאיזה מציאות בפני עצמו.

וענין זה מרומז בטבילה במים — שמציאותו נעשית בדוגמת

132 (אולי שייך ענין זה למ"ש בפרשת
השבוע (שמיני יא, לו) "אך מעין ובור מקוה
מים גוי" (המו"ל).
133 ראה סידור (עם דא"ח) בכונת
המקוה בסופו (קנט, סע"ד).
134 ראה גם תו"מ ח"ח ע' 163. וש"נ.
135 רמב"ם הל' מקוואות פ"א ה"ז.
136 כפי שלמדים ממ"ש "ורחץ את כל
בשרו, את הטפל לבשרו, וזהו שער" (עירובין
ד, ב).

128 שם, טו.
129 ראה תו"א תצוה פג, ב. ובכ"מ.
130 תוכן (חלק מ)שיחה זו (עד סוסכ"ב)
— הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס
בהוספות ללקו"ש ח"ד ע' 1277 ואילך.
במהדורא זו באה השיחה בשלימותה כפי
שנערכה ע"פ סרטה-הקלטה.
131 ד"ה חייב איניש (לעיל ע' 139
ואילך). וראה גם ד"ה זכור פ"ב (לעיל ע'
154).

המציאות דנבראים שבים, שיודעים שנמצאים הם "במקום חיותם"¹³⁷, ו"כיון שעולין ליבשה מיד מתים"¹³⁸, וכך מתחיל הוא להרגיש ש"מי הדעת הטהור" הוא "מקום חיותנו", כך, שלא תתכן מציאות של פרישה ל"מקום מיתתנו", ח"ו, בפועל ממש.

וכללות הענין הוא — שבעיני בשר (שמסתכלים מלמטה למעלה) נראית מציאות המטה ל"יש", והעבודה היא לבטל מציאות זו, היינו, לעשות מה"יש" — "אין", שזהו ענין הביטול, היינו, ביטול מציאותו בתור מציאות נברא, להיות כל מציאותו אך ורק המציאות של ה"ניצוץ בורא" שישנו בכל אחד מישראל¹³⁹.

כא. והנה, בדין הטבילה יש הפרש אם טובל את עצמו במים מכונסים, או שטובל את עצמו במי מעין¹⁴⁰:

בטבילה במים מכונסים — צריך שיעור של מ' סאה. משא"כ בטבילה במי מעין, היינו, מים המחוכרים למקורם, אין שיעור לכמות המים, ומטהרים בכל שהוא, אפי' בטיפה אחת — בתנאי שתהא הטיפה מכסה את כל גופו.

— ובאמת, הנה במחשבה עיונית אפשר לצייר שיטבול את כל גופו בטיפה אחת, שהרי אין צריך שיעור לכמות המים שיכסו את כל גופו, ולזאת, הואיל וגם טיפה אחת היא איזה כמות של מים, הרי אפשר למשוך את הטיפה שתהי' דק מאד ("אויסציעהן די טיפה זייער דין") עד שתכסה את כל גופו (גם אם גופו גדול כגופו של עוג מלך הבשן...), ואם טיפה זו היא מי מעין — נטהר גם בכל שהוא.

וההוראה מזה בעבודת האדם — בהמשך לדברי הרמב"ם בנוגע לטבילה ב"מי הדעת הטהור":

יכול אדם לטעון, שכיון שאינו בעל שכל גדול, ומצד כמה סיבות אין לו הכחות והאפשרויות ללמוד שכל עמוק לארכו ולרחבו (לטבול נפשו במי הדעת הטהור) — כיצד יוכל ליטהר מטומאתו, ממעמד ומצב ד"עיר¹⁴¹ פרא אדם יולד"?

והמענה לזה — שישנה העצה לטבול ב"מי מעין" שמטהר בכל שהוא, אפילו בטיפה אחת:

(140) ראה תו"מ ח"ב ע' 118 ואילך. וש"נ.

(141) איוב יא, יב.

(137) ראה ברכות סא, ב.

(138) ע"ז ג, סע"ב.

(139) ראה סה"מ תש"י ע' 115, ובהערת

כ"ק אדמו"ר שליט"א שם.

מבלי הבט על קטנות שכלו — הרי, להיותו מסוג ה"מדבר" שמעלתו היא מעלת השכל, יש לו מטבע תולדתו לכל-הפחות טיפה אחת של שכל,

— ולאמיתתו של דבר, גם מי שהוא בעל שכל גדול, הרי, מצד קוצר המשיג ועומק המושג, אין לו כי אם טיפה אחת בלבד —

וכיון שכן, הרי, אם רק ישקיע טיפת שכלו ויכווין לבטל מציאותו ולהיות כל גופו עולה ב"מי הדעת" שהם בדוגמת "מעין", אשר, ללא הפסק קשורים ומחוברים הם בקשר גלוי¹⁴² עם מקורם, "מקור מים חיים" (כדברי הנביא¹⁴³ שהקב"ה אומר "אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב גוי בארות נשברים אשר לא יכילו המים") — אזי גם על ידי טיפה אחת של "מים חיים" יטהר אפילו מטומאת מת, אבי אבות הטומאה (כיון שהטהרה מבטלת את ה"דעות הרעות", ענין החטא, שעל ידו באה מיתה לעולם), ועד שיעמוד בהציור ד"לפני הוי' תטהרו"¹⁴⁴, ויוכל להכנס למקדש ה' ולהקריב קרבן לה', ויוכל לא רק ליגע בקודש, אלא גם לאכול קודש — מאותם הקדשים שיכולים לאכול אפילו ישראלים, כולל גם נשיהם בניהם ועבדיהם.

כב. וביאור הענין ד"מי מעיין" ברוחניות — בנוגע ל"מי הדעת הטהור"¹⁴⁰:

"מים" — קאי על תורה¹⁴⁵. והחילוק בין מים מכונסים למי מעיין בתורה גופא — שגליא דתורה נקראת "מים מכונסים", לפי שהתורה נתלבשה בשכל אנושי וכו', עד ששייך שילמוד תורה ויהי נפרד ממקורו, משא"כ פנימיות התורה נקראת "מי מעיין", שמחוברים תמיד במקורם (באופן גלוי), שהרי המדובר בפנימיות התורה הוא בעיני אלקות וכו'¹⁴⁶.

וזוהו ש"מי מעיין" מטהרים בכל שהוא — דכאשר לומד פנימיות התורה, הנה גם אם הלימוד וההשגה הוא רק משהו, מ"מ, בכח פנימיות התורה לטהר את האדם גם בכל שהוא. אבל, דרוש לזה תנאי — אשר בטיפה זו יתכסה כל גופו, היינו, אשר כל עניינו במשך כל היום יהיו

145) ראה תענית ז, א. ב"ק יז, א. תניא פ"ד.

146) ראה גם שיחת ש"פ תשא ס"כ (לעיל ע' 108). וש"נ.

142) לא רק קשר נעלם, שהרי קשר נעלם ישנו בכל הענינים, מצד כח הפועל שישנו בנפעל.

143) ירמ' ב, יג.

144) אחרי טז, ל.

מתאימים ללימוד פנימיות התורה שלמד והשיג ("אלע זיינע ענינים זאלן זיין דורכגעדרונגען מיט די חסידות וואָס ער האָט געלערנט"). ואזי הנה גם אם השגתו קטנה היא, בכחה לטהר אותו.

כג. ובפרטיות יותר:

הקשר והחיבור של שכל האדם (אפילו טיפה אחת של שכל) עם אלקות, "מקור מים חיים", צריך להיות באופן שלא יהי' בזה שום הפסק ע"י שאר עניניו — אכילה ושתי', טיול או עניני מסחר,

ויתירה מזה — אפילו לא הפסק ע"י "לימוד התורה" ... — שכן, יתכן לפעמים שלימוד התורה יהי' באופן של הפסק עמוק יותר מאשר ההפסק שע"י ההתעסקות בעניני מסחר, כי:

בלכתו לעסוק במסחר — זקוק הוא להשגחה פרטית של הקב"ה, ויודע שההצלחה בעסקיו תלוי' בברכותיו של הקב"ה;

משא"כ בשעה שלומד תורה — הרי, בידעו ש"לא בשמים היא"¹⁴⁷, והקב"ה "קא חייך ואמר נצחוני בני נצחוני"¹⁴⁸ — יכול לבוא אליו היצה"ר ולטעון: עכשיו יכול הנך להניח את "נותן התורה" במקומו, ברקיע השביעי... להתנתק ממנו ח"ו (שהרי התורה "לא בשמים היא"), ולהשאר לבדך עם ה"סוגיא" שהנך לומד, וכאן אתה הוא "בעל הבית" במלוא מובן המלה ("א' פולער בעה"ב")! ...

ובמילא, עלול הוא לשכוח על "נותן התורה" ולחשוב ש"אני ואפסי עוד"¹⁴⁹ — שאינו זקוק ל"השגחה פרטית", ואינו זקוק לברכותיו של הקב"ה, ולא עוד אלא שבנוגע ללימוד התורה לא יועילו ברכותיו של הקב"ה — טוען היצה"ר — שהרי מפורש בגמרא¹⁴⁹ "יגעת ולא מצאת, אל תאמין", ולאידך, "לא יגעת ומצאת, אל תאמין", וא"כ, כאשר יתייגע בלימוד התורה — בודאי יבין, ללא צורך בברכת ה', ואם לא יתייגע — גם ברכת ה' לא תועיל, וא"כ, טוען היצה"ר, מהו הצורך בענינים של יראת שמים, "ברכו" בתורה תחילה"? ...!

וזהו טעם ההכרח שבלימוד פנימיות התורה — שבה מודגש החיבור עם הקב"ה נותן התורה באופן גלוי (כנ"ל),

ומה גם שלימוד פנימיות התורה הוא באופן שאף שתורה "לא

(149) מגילה ו, ריש ע"ב.

(147) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

(148) ב"מ שם.

בשמים היא, מ"מ, אין לחדש בה חידושים, כידוע¹⁵⁰ הרמז במ"ש¹⁵¹ אשר יעשה פסל ומסכה גו' ושם בסתר גו', שהמחדש חידושים בפנימיות התורה, ה"ז כמו שלוקח "פסל ומסכה" ושם "בסתר", בנסתר דתורה¹⁵², ולא עוד אלא שלימוד פנימיות התורה פועל שגם הלימוד דגליא שבתורה הוא באופן שניכר בו החיבור עם הקב"ה נותן התורה, וכאמור, שחיבור זה הוא במשך כל היום כולו ללא הפסק כלל, שכל הענינים שבמשך כל היום מתאימים וחדורים בלימוד פנימיות התורה — שזהו תוכן הענין שהטיפה אחת ד"מי מעיין" מכסה את כל גופו.

כד. ומזה למדים הוראה בעבודה בכל יום ויום:

ישנם הטוענים: בשלמא בפורים — מובן שצריכים להיות בתנועה של מסירות נפש ("עד דלא ידע"). בשבת ויו"ט — צריכים להקדיש את כל היום כולו לעבודת ה'. ואפילו בימי החול — הנה בשעת התפילה, לימוד התורה וקיום המצוות, יכולים להפנות את מלוא תשומת-הלב והריכוז ("צוטראָגן זיך") לענינים שלמעלה מהעולם; אבל לאחרי זה, בשאר שעות היום, כשמוכרחים להתמסר לענינים של עוה"ז הגשמי, אין אפשרות — טוענים הם — לשמור על הקשר והחיבור עם ה"מקור מים חיים".

והמענה לזה — נלמד גם הוא מענין הטבילה:

פעולת הטבילה היא (לא רק בשעה שהאדם מכוסה במים, אלא) גם לאחרי שהאדם יוצא מחוץ למים, דאף שבחיצוניות לא נעשה שום שינוי בגוף האדם, רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, שלאחר שיצא מן המים נראה באותו אופן ממש כמו שהי' קודם טבילתו במים, הרי, החילוק הוא שקודם הטבילה הי' טמא, ועתה, לאחר הטבילה — טהור הוא ("כיון שטבל טהור, ואע"פ שלא נתחדש בגופו דבר"¹⁵³), ובמילא, כל פעולותיו ועשיותיו הם בטהרה.

ודוגמתו בענין הטבילה ברוחניות, "במי הדעת הטהור" בעבודה דכל יום ויום — שפעולת הטהרה ע"י הקשר והחיבור עם ה"מקור מים חיים" שב"טבילה" ב"מעיין", נמשכת בכל היום כולו, כך, שגם אם אנוס

הראשונה שבפסוק (היפך הברכה).
152) ראה גם תו"מ ח"ח ס"ע 98 ואילך.
וש"נ.

153) רמב"ם ה' מקוואות בסופן.

150) ראה זח"ג קכז, סע"ב ואילך.
ובנצו"ז שם אות א. עמק המלך שער עולם התהו ס"פ סט (מ, סע"ג).
151) תבוא כז, טו. — כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר: אינני רוצה לפרש התיבה

הוא ואין ביכלתו ליקח יותר מטיפה אחת, עליו להשתדל שטיפה אחת זו תקיף את כל גופו, מקדקדו ועד כף רגלו, שאז תהי' הטהרה בשלימות, וילך לבטח דרכו — גם בעניני העולם — באופן ששום דבר לא יבלבל אותו מהתקשרותו עם אלקות.

ולא עוד אלא שע"ז יתוסף בהמשכת ברכותיו של הקב"ה גם בעניניו הגשמיים שיהיו בהצלחה יתירה:

במצב של העדר הטהרה (ללא הטבילה ב"מי הדעת הטהור") — הרי, אף שגם אז ישנה השראת השכינה בישראל, כמ"ש¹⁵⁴ "השוכן אתם בתוך תומאתם", מ"מ, אין זה בגילוי;

אבל במצב של טהרה — השראת השכינה היא בגילוי, ובמילא ניתוסף בברכותיו של הקב"ה גם בענינים הגשמיים, שיהיו כולם מתוך מנוחה ובלי דאגות ובלבולים,

ע"ד ובדוגמת מעמדו ומצבם של בני"י בזמן הבית (שהשכינה היתה שורה בישראל בגילוי) — "איש תחת גפנו ותחת תאנתו"¹⁵⁵,

ויתירה מזה — ע"ד המעמד ומצב בבית המקדש, ש"לא נמצא פסול כו' בלחם הפנים"¹⁵⁶, ו"נס גדול הי' נעשה בלחם הפנים, סילוקו כסידורו (כשמסלקין אותו עדיין הוא חם), שנאמר¹⁵⁷ לשום לחם חום ביום הלקחו"¹⁵⁸, ו"נשתלחה ברכה כו' בלחם הפנים וכל כהן שמגיעו כזית כו' שבע כו'"¹⁵⁹, וכיו"ב,

ודוגמתו בכאו"א מישראל שבונה את ה"מקדש" שלו עליו נאמר "ושכנתי בתוכם" (בתוך כל אחד ואחד)¹⁶⁰ — שכאשר מטהר את עצמו ע"י הטבילה ב"מי מעיין" באופן שאפילו טיפה אחת מכסה את כל גופו (גם אם "ענק" הוא), הרי, בכל מקום שנמצא, בכל עת ובכל שעה, מהלך הוא עם "מקדש ה'" ששורה בו אלקות בגילוי,

ובמילא, אין דבר שיוכל להפריע לו בעבודתו, ו"מי יאמר לו מה תעשה", ובאותה מדה נמשכת לו הצלחה גם בעניניו הגשמיים, בהמצטרך לו ולכל בני ביתו.

*

(158) יומא שם (ובפרש"י). וש"נ.
 (159) שם לט, סע"א.
 (160) תרומה כה, ח (וראה אלשיך עה"פ. של"ה סט, א. ועוד).

(154) אחרי טז, טז ובפרש"י.
 (155) מלכים-א ה, ה.
 (156) אבות פ"ה מ"ה. יומא כא, א.
 (157) שמואל-א כא, ז.

כה. האמור לעיל נוגע גם להחיוב "לבסומי בפוריא":
 ישנם החושבים שעדיין אין יכולים להגיע לכך ("האָלטן דערביי")
 מפני שלא שיתו עדיין כמות מספקת של יין או יין־שרף.
 ובכן, גם בענין זה — כמו בענין הטבילה — לא נוגע הכמות¹⁶¹;
 מה שנדרש הוא — שיהי' אצלו הרצון לבטל את מציאותו, שזהו
 השכל, טעם ודעת שלו [גם אם אליבא דאמת אין זה "שכל" כלל, אבל,
 כיון שאצלו ה"ז שכל טעם ודעת, ואצלו זהו ה"ראש", צריך הוא לפעול
 על עצמו לבטל שכלו], שזהו"ע ד"עד דלא ידע",
 ואז מספיקה גם טיפה אחת של יין — אם רק "טובל" בה את כל
 מציאותו מראשו ועד כף רגלו — כדי להגיע למעמד ומצב ד"לבסומי",
 ולפעול בעצמו הענין ד"ארור המן" ו"ברוך מרדכי" (לא מצד שכל טעם
 ודעת, אלא) מצד תנועת המסירות נפש, ולהמשיך זה על כל השנה כולה.
 (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) גם אלה שעדיין לא אמרו לחיים
 כדבעי, הרי, טיפה אחת מסתמא טעמו גם הם, ובמילא יכולים כולם לבוא
 למעמד ומצב ד"לבסומי". אלא מאי, ה"שאור שבעיסה" מעכב¹⁶² —
 יסתדרו איפוא ("זאָל מען זיך אַינקערן") עם ה"שאור שבעיסה", ואז יהי'
 פורים שמח! ...

[כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן ניגון שמח"ת].

* * *

כו. איתא¹⁶³ בתקוני זהר (ומובא בכמה ספרים)¹⁶⁴ ש"יום הכפורים"
 הוא "כפורים" (כמו פורים), היינו, שהוא בדמיון לפורים.
 וא' הענינים שבהם דומה יוהכ"פ לפורים (כמדובר לעיל בהאמר¹⁶⁵)
 — שכשם שפורים הוא "על שם הפור"¹⁶⁶, "פור הוא הגורל"¹⁶⁷, כך גם
 יוהכ"פ קשור עם ענין הגורל, כמ"ש¹⁶⁸ "ונתן אהרן על שני השעירים
 גורלות וגו'".

161 ראה גם מכתב כ"ג אדר־שני שנה זו (אג"ק חי"ד ריש ע' תקיט): "וכמדובר בהתוועדות הפורים דשנה זו כו".
 162 ראה ברכות יז, א.
 163 תוכן שיחה זו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש חי"ד ע' 1278 ואילך. במהדורא זו באה השיחה בשלימותה כפי שנערכה ע"פ סרט־
 הקלטה.
 164 תקו"ז תכ"א (נו, ב). וראה תו"א מג"א א צב, ד. צה, ד. קכא, א. ובכ"מ.
 165 ד"ה חייב איניש פ"ז (לעיל ס"ע 148 ואילך).
 166 אסתר ט, כו.
 167 שם ג, ז.
 168 אחרי טז, ח.

ויש לבאר הלימוד וההוראה מענין הגורל דיוהכ"פ ודפורים, והחילוק שביניהם, בעבודת האדם.

כז. ובהקדמה — ש"שני השעירים" דיוהכ"פ שעליהם היו הגורלות, "אחד לה' גו' אחד לעזאזל"¹⁶⁸, מבטאים את החלוקה שקיימת בכל עניני העולם, שמצד עצמם יכולים להיות בא' מב' האופנים דוגמת שני השעירים שהם הפכיים זמ"ז מן הקצה אל הקצה — קדושה או להיפך.

ובפרטיות יותר:

לכל לראש — שיש בעולם לא רק עניני קדושה אלא גם ענינים שהם היפך הקדושה, כשם שביוהכ"פ ישנו לא רק השעיר לה' אלא גם השעיר לעזאזל, ולא עוד אלא שמציאותו של השעיר לה' אפשרית רק כשיש גם מציאותו של השעיר לעזאזל, ובסגנון דימי הפורים: "ארור המן" ו"ברוך מרדכי", היינו, שכאשר "ונשא השעיר עליו את כל עונותם (של בני") אל ארץ גזרה וגו'"¹⁶⁹, שזוה"ע ד"ארור המן" — אזי נעשה "ברוך מרדכי", שהו"ע השפעת מחילה סליחה וכפרה לבני" באופן ד"לפני הוי' תטהרו"¹⁴⁴.

ויתירה מזה — שכל א' משני השעירים (ודוגמתו בכל ענין שבעולם), מצד עצמו, עומד בספק אם יהי' בא' מב' אופנים שהם מן הקצה אל הקצה: תכלית הקדושה — להיות שעיר לה', שעל ידו תהי' מחילה סליחה וכפרה לבני" באופן ד"לפני הוי' תטהרו", "לפני הוי'" דייקא, שזוהי דרגא שלמעלה משם הוי'¹⁷⁰, "דלא אתרמיז באות וקוצא כלל" (כלשון הזהר¹⁷¹), או להיפך ח"ו — "לשלח אותו לעזאזל המדברה"¹⁷², "ונשא השעיר עליו את כל עונותם (של בני") אל ארץ גזרה וגו'".

וענין זה נקבע בהשגחה פרטית — ככל עניני העולם שהם בהשגחה פרטית¹⁷³, ובנדו"ד, נקבע ענין זה שהוא מן הקצה אל הקצה — ע"י ה"גורל", שהו"ע שלמעלה מהשגת האדם, למעלה מטעם ודעת, כמ"ש¹⁷⁴ "בחיק יוטל את הגורל ומה' כל משפטו".

ונקודת הענין בעבודת האדם — שיהודי מתקשר עם דרגא שלמעלה

(172) אחרי שם, יו"ד.

(173) ראה כתר שם טוב בהוספות סקע"ט ואילך. וש"נ.

(174) משלי טז, לג.

(169) שם, כב.

(170) ראה לקו"ת אחרי כו, ג. כח, ד. ובכ"מ.

(171) ראה זח"ג יא, א. רנז, ב. לקו"ת שם

כו, ג.

מטעם ודעת, ולמעלה גם מרצון [כולל גם למעלה מטעם ודעת דתורה ולמעלה מהרצון דמצוות — שמשם הוא הכח לענין התשובה שפועל מחילה וסליחה וכפרה (על החסרון בעיני התומ"צ) ללא חשבונות] — ע"י תנועת המסירת־נפש שלמעלה מטעם ודעת, שעל ידה מגיע בבחי' הגורל ש"מה' כל משפטו", והוא הקובע שהעולה בימין ישאר לעולם בקודש פנימה (ופשיטא שלילת האפשרות של הליכה לעזאזל ח"ו), ועד להדרגה הכי נעלית ד"לפני הוי' תטהרו".

אלא, שבענין ה"גורל" גופא (התקשרותו של יהודי עם דרגא שלמעלה מטעם ודעת ולמעלה מרצון, ע"י המס"נ) ישנם ב' אופנים: כפי שהוא ביום הכפורים, וכפי שהוא בפורים, כדלקמן.

כח. ובהקדם החילוק שבין יוהכ"פ לפורים — אע"פ שיום הכפורים הוא כפורים:

ביוהכ"פ — ישנו החיוב "ועניתם את נפשותיכם"¹⁷⁵, ולא רק עינוי מאכילה ושתי', אלא עינוי מכל הענינים — חמשה עינויים¹⁷⁶, כולל גם נעילת הסנדל, היינו, שהעינוי מקיף את האדם מקדקדו ועד כף רגלו.

משא"כ בפורים — יש חיוב של "משתה ושמחה"¹⁷⁷ ע"י אכילה ושתי' דוקא, כולל גם "משלוח מנות איש לרעהו" (נוסף על "מתנות לאביונים")¹⁷⁷, שצ"ל מיני אוכלים שיכולים לאוכלם מיד¹⁷⁸, ולא עוד אלא שכל זה צ"ל באופן של ריבוי דוקא, כפס"ד הרמב"ם¹⁷⁹ (הובא גם בשו"ע¹⁸⁰) "וכל המרבה לשלוח לריעים משובח".

והענין בזה — דלכאורה אינו מובן: בשלמא בנוגע ל"מתנות לאביונים", "מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים.. שאין שם שמחה גדולה ומפארה אלא לשמח לב עניים וכו'"¹⁸¹, היינו, שיש בזה המעלה של צדקה, אבל בנוגע ל"משלוח מנות איש לרעהו", מה ירויח בכך שירבה במשלוח מנות לרעיו באופן שאין בזה מעלת הצדקה? אלא — שפורים הוא הקצה ההפכי מהעינוי דיוהכ"פ, ולכן, בניגוד להעינוי דיוהכ"פ שהוא באופן של ריבוי, עינוי בכל הענינים השייכים לכל חלקי הגוף, נקבע החיוב דאכילה ושתי' בפורים ג"כ באופן של ריבוי דוקא.

(175) הלי' מגילה פ"ב הט"ו.
 (180) או"ח שם ס"ד (וראה גם שם רס"א בהגהה: "מצוה להרבות בסעודת פורים").
 (181) רמב"ם שם הי"ז.

(175) אמור כג, לב.
 (176) יומא רפ"ח ובפרש"י.
 (177) אסתר ט, כב.
 (178) ט"ז או"ח סתרצ"ה סק"ד, מג"א שם סק"א.
 (179) רמב"ם שם הי"ז.

ולמרות החילוק שביניהם (שביוהכ"פ צ"ל עינוי דוקא, ובפורים אכילה ושתי' דוקא) — קשורים שניהם עם ענין ה"גורל", שהו"ע שלמעלה מטעם ודעת, היינו, שגם האכילה ושתי' דפורים קשורה עם ענין ה"גורל" שלמעלה מטעם ודעת, כמו העינוי דיוהכ"פ.

כט. ולכאורה אינו מובן: כיון ש"גורל" הו"ע נעלה ביותר שלמעלה מטעם ודעת — מה שייך זה לאכילה ושתי' דפורים שעל ידה יגיעו לדרגא שלמעלה מטעם ודעת!?

והביאור בזה:

כיון שהקב"ה הוא עצם הטוב, ומטבע הטוב להיטיב¹⁸² — רצונו שתהי' ההשפעה לבנ"י (לא רק ע"פ טעם ודעת, שאז יש מקום לעשות חשבון אם אכן ראוי יהודי זה לקבל את ברכותיו של הקב"ה, או שלפעמים אינו ראוי לכך, אלא) באופן שלמעלה מטעם ודעת ולמעלה מחשבון, שכן, בכחם של בני' להתקשר ולהגיע למקום ודרגא שלמעלה מטעם ודעת, ולמעלה גם מרצון כו' — ע"י תנועת המסירת-נפש (כנ"ל סכ"ז).

כיצד פועלים זאת?

על זה ניתן — אומר הקב"ה — יום בשנה, שבו רואים שיהודי נמצא בתנועה של מסירת-נפש שלמעלה מטעם ודעת ("עד דלא ידע") לא רק בנוגע לנשמתו בלבד, ומתוך עינוי הגוף (כביוהכ"פ), אלא באופן שיכול ליתן להגוף אכילה ושתי', ולהראות, שהאכילה ושתי' גופא (לא זו בלבד שאינה פועלת להגשמה וגסות הגוף ("עס מאכט ניט דעם גוף גרעבער") בשייכותו לענינים גשמיים, אלא אדרבה) מסייעת לעבודה דמסירת-נפש וחזרה בהמס"נ, שלכן, גם האכילה ושתי' היא באופן של ריבוי ("ע"ד ובדוגמת תנועת הבל"ג דמס"נ).

וכאשר יהודי פועל בהענינים הגשמיים להעמידם בציור של מסירת-נפש — בכחו וביכלתו להגיע לדרגא כזו שאל"י מגיע (ע"י החמשה עינויים) בתפלת נעילה דיוהכ"פ!

ל. וזהו החידוש דפורים לגבי יוהכ"פ — שאותם ענינים שפועלים ביוהכ"פ ע"י תענית ועינויים, פועלים בפורים ע"י "משתה ושמחה":
ביוהכ"פ — משאירים את הענינים הגשמיים למוצאי יוהכ"פ,

(182) נסמן בלקו"ש חכ"ד ע' 334 בהערה.

ואילו במשך כל המעט-לעת דיוהכ"פ עצמו נמצאים במעמד ומצב ש"דומין למלאכים" ¹⁸³.

משא"כ בפורים — צ"ל אכילה ושתי' גשמיים דוקא, ועי"ז דוקא באים למעמד ומצב שלמעלה מטעם ודעת, כמארו"ל ⁵⁵ "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע", היינו, שהמעמד ומצב ד"עד דלא ידע" נעשה ע"י יין ("להשתכר ביו" ¹⁸⁴) גשמי דוקא,

— מצינו בגמרא ב"ב ¹⁸⁵ בנוגע ל"מתי מדבר" ש"דמי כמאן דמיסבמי" ("כשתויי יין"), אבל, שם הי' זה כתוצאה מענינים רוחניים ¹⁸⁶, משא"כ "לבסומי בפוריא", כיון שנס פורים הי' ע"י יין ("במשתה היין" ¹⁸⁷), הרי גם החיוב "לבסומי" הוא ביין דוקא —

והיין הגשמי הוא הוא "המשמח אלקים ואנשים" ¹⁸⁸ — שפועל "עד דלא ידע" למטה ("אנשים"), ופועל גם ה"לא ידע" למעלה ("אלקים"), שתהי' ההמשכה העליונה ממקום ודרגא שלמעלה מהדעת תורה ומצוות, שזהו המקום והדרגא שמשם נמשכת התשובה דיוהכ"פ שפועלת מחילה וסליחה וכפרה ללא חשבונות (כנ"ל סכ"ז), אלא, שבפורים פועלים זאת ע"י קו השמחה, "לבסומי בפוריא", ע"י יין גשמי "המשמח אלקים ואנשים".

לא. וענין זה מהוה לימוד והוראה על כל השנה כולה:

ובהקדם הפירוש ד"אחת בשנה" שנאמר ביוהכ"פ ¹⁸⁹ — שהענין ד"אחת" צריך להיות נמשך "בשנה": "אחת" — מורה על המס"נ דבנ"י להקב"ה, כי, הקב"ה נקרא "אחד", וכנסת ישראל — כלה — שמאוחדת עם ה"אחד", נקראת "אחת" ¹⁹⁰. וענין זה ("אחת") צריך להיות נמשך על כל השנה כולה ("בשנה").

וכן הוא בפורים — שגם הוא יום אחד בשנה — שכל הענינים שפועלים בו, יש להמשיכם על כל השנה כולה.

ונקודת הדברים — שתנועת המס"נ ("עד דלא ידע") נמשכת על כל השנה כולה לפעול את הענין ד"ארור המן" (שלילת הענינים הבלתי-

183) שו"ע אדה"ז או"ח סתר"י ס"ט. שם.

187) אסתר ז, ב. סתר"ט ס"ט.

188) פרש"י מגילה שבהערה 55. 188) ס' שופטים ט, יג.

185) עג, סע"ב (ובפרש"י). 189) ס"פ תצוה. אחרי טז, לד.

186) ראה פי' עץ יוסף וענף יוסף לע"י 190) ראה לקו"ת שה"ש לח, ב. ובכ"מ.

רצויים) ו"ברוך מרדכי", ולא רק בענינים הרוחניים אלא גם בענינים הגשמיים, באכילה ושתי, ובהעסק בעניני העולם, ובפשטות — שאין לחשוב שהעסק בעניני העולם מכריח להתנתק ("אֶפְרַיִם זִיךְ"), ח"ו, מעניני קדושה, תורה ומצוות, אלא אדרבה, גם בעת העסק בעניני העולם חדור הוא בתנועת המס"נ להקב"ה, ועי"ז פועלים גם בנוגע להמשכת ברכותיו של הקב"ה בכל המצטרך במשך כל השנה כולה — שתהי' באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

לב. ויש להוסיף, שענין זה מרומז גם ב"משלוח מנות איש לרעהו" כפי שנמשך בכל השנה כולה:

איתא במדרש¹⁹¹ — והובא בפרש"י במסכת שבת¹⁹² בפירוש מארז"ל "דעלך סני לחברך לא תעביד", ש"חברך" קאי על הקב"ה — "רעך ורע אביך אל תעזוב"¹⁹³, רעך זה הקב"ה.

ועפ"ז יש לפרש גם "משלוח מנות איש לרעהו" — שיהודי שולח לרעהו זה הקב"ה, ואז שולח גם הקב"ה ליהודי:

יהודי שולח להקב"ה מהענינים שלו (של האדם) שאליהם זקוק הקב"ה — עניני תורה ומצוות, שעליהם אמרו חז"ל¹⁹⁴ "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים", ובמילא, צריכים "לשלוח" אותם להקב"ה מלמטה; והקב"ה שולח ליהודי מהענינים שלו (של הקב"ה) שאליהם זקוק האדם — עניני פרנסה, שהרי "לי הכסף ולי הזהב נאום ה'"¹⁹⁵, והקב"ה הוא "זן ומפרנס לכל", "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"¹⁹⁶.

ועל זה אמרו "כל המרבה לשלוח לריעים משובח" — שכאשר יהודי מרבה ב"משלוח מנות" מלמטה למעלה ע"י עניני התומ"צ, אזי מקיים גם הקב"ה את המצוה של "משלוח מנות" — ליתן ליהודי כל המצטרך לו — בריבוי מופלג,

וכל זה — בהוספה על החיוב ד"מתנות לאביונים", היינו, שגם כאשר בניי אינם במעמד ומצב של "אביונים" הן ברוחניות, "אין עני אלא בדעת"¹⁹⁷, והן בגשמיות, בכל המצטרך להם נוכח"ש¹⁹⁸ "אפס כי לא

(191) שמו"ר רפכ"ז.
 (192) לא, א — ד"ה דעלך.
 (193) משלי כז, יו"ד.
 (194) ברכות לג, ב. וש"נ. פרש"י עקב רע"א. זח"ג רעג, ריש ע"ב.
 (195) חגי ב, ח. וראה קידושין בסופה.
 (196) נוסח ברכת המזון.
 (197) ראה כתובות סח, סע"א. נדרים מא,
 (198) פ' ראה טו, ד.
 יב, יד.

יהי' בך אביון", והרי גם אז יהי' החיוב דקיום התומ"צ, שזהו"ע המשלוח דבנ"י להקב"ה, ובמילא גם המשלוח דהקב"ה לבנ"י — מוסיף הקב"ה ונותן להם בריבוי ובשפע גדול בכמות,

וגם באיכות — כמרומז בהדיוק ד"מנות", דבר המוכן לאכילה ללא טירחא — ע"ד מארז"ל ביומא¹⁹⁹ בנוגע ל"לחם מן השמים"²⁰⁰ שירד לצדיקים "על פתח בתיהם" באופן המוכן לאכילה, ללא צורך ב"טחנו בריחים גו' ובשלו בפרור"²⁰¹,

ובפשטות — שהקב"ה נותן לכל אחד ואחת מישראל במשך כל השנה כולה "משלוח מנות", בכל המצטרך להם למטה מעשרה טפחים, בריבוי מופלג, ללא העלמות והסתרים וללא טירחא, כך, שישנה מנוחת הנפש ומנוחת הגוף לנהל אורח-חיים הראוי ליהודי ("לעבן אַ לעבן ווי אַ איד דאַרף לעבן") — לעשות לו ית' דירה בתחתונים²⁰².

* * *

לג. כנהוג בפורים מכמה שנים²⁰³ — יערכו עתה "מגבית" לקופה שמיועדת עבור ענינים מיוחדים ומסויימים.

והעיקר — כבכל המגביות שנערכות כאן, שאין להוטים ("מ'איז נייט פאַרקאָכט") בעניני פירסום — שכאו"א יתן כפי נדבת לבו, — לכו דייקא, אשר, גם כאשר "אני ישנה", "בגלותא", "לבי ער"²⁰⁴, ובמילא, יתן סכומים גדולים —

ואילו את שמו — הנה כל הרוצה ירשום את שמו במקום (פתקא) בפ"ע, כדי להזכירו על הציון, אבל, לא לקשר ב' הענינים יחדיו, כדי שלא יתערבו ענינים של פניות וישות כו'.

ולהעיר, שכיון שזהו מנהג שנקבע מכמה שנים, ה"ז בכלל "מנהג ישראל תורה היא"²⁰⁵, וכיון שה"מנהג" בכל עניני תורה הוא ש"מעלין בקודש"²⁰⁶ — צריך כאו"א להוסיף וליתן יותר ממה שנתן בשנים שלפנ"ז.

(תו"מ חט"ז ע' 161 ואילך). וש"נ.

204 (204) שה"ש ה, ב. וראה זח"ג צה, א. שהש"ר עה"פ.

205 (205) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס קפ. סתל"ב ס"א. סתצ"ד סט"ז.

206 (206) ברכות כח, א. וש"נ.

199) עה, א.

200) בשלח טז, ד.

201) בהעלותך יא, ח.

202) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.

203) ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

204) ראה גם שיחת פורים דאשתקד ס"מ

וגם אם ישנו יוצא מן הכלל שלא השתתף במגבית דשנה שעברה — יצייר לעצמו כמה הי' נותן לפני ב' שנים, שעל זה הי' צריך להוסיף בשנה שעברה, ויתן — באופן ד"וצויתי את ברכתי גו' לשלש השנים"²⁰⁷ — כמה פעמים ככה!

וכל זה — מתוך שמחה, שאז נותנים סכום גדול יותר, ובטוב לבב יותר ("עס טוט-באָנק ווייניקער"...), וביתר הצלחה.

וכדי להוסיף בהשמחה — ינגנו גם ניגון שמח.

[ניגנו הניגון "והריקותי לכם ברכה". ואח"כ התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "כאָטש מי חודי"²⁰⁸. במהלך הניגונים דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א עם כמה אנשים פרטיים, וכן צוה לכו"כ מה"אָלומנאַי"²⁰⁹ — בנקבו שמותיהם — לומר "לחיים", ואמר: אולי יתדברו ביניהם לנגן ניגון שמח (וניגנו הניגון "כי אנו עמך").]

* * *

לד. מאמר (כעין שיחה) ד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק.

אח"כ צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן ניגון ה"בינוני".

* * *

לה. בנוגע²¹⁰ להשייכות הנשי ישראל לנס פורים²¹¹ — אף שלשון הגמרא²¹² הוא "נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס", כהלשון בנוגע לחנוכה, "נשים חייבות בנר חנוכה שאף הן היו באותו הנס"²¹³, "דלשון שאף הן משמע שהן טפלות"²¹⁴ — הרי, כללות סיפור המעשה במגילה מדגיש את השייכות של הנס לאסתר דוקא, וכמ"ש²¹⁵ "ותכתוב אסתר המלכה וגו'".

210 (210) תוכן שיחה זו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"ד ע' 1279 ואילך. במהדורא זו באה השיחה בשלימותה כפי שנערכה ע"פ סרט-הקלטה.

211 (211) ראה גם שיחת פורים דאשתקד סמ"א (תו"מ חט"ז ע' 163 ואילך). וש"נ.

212 (212) מגילה ד, א.

213 (213) שבת כג, א.

214 (214) תוד"ה שאף הן — מגילה שם.

215 (215) אסתר ט, כט.

207 (207) בהר כה, כא.

208 (208) באמרו: אינני יודע אם כולם יקבלו גם את פירוש המילות של ניגון זה, שתוכנו, שאנחנו לא טובים, אבל אבותינו היו טובים, שהרי יש כאלו שניגון זה אינו מתאים עבורם... וסיים: ובכל אופן, כל זמן שלא רואים אצלם ענין של פעולה — הנה בינתיים יאמרו לכל-הפחות "לחיים".

209 (209) ראה שיחת כ"ף כסלו סנ"א (תו"מ ח"ח ע' 293 ואילך).

ועד כדי כך, שמצינו בדרושי חסידות²¹⁶ בנוגע ל"הנהגת אסתר שעשתה הכל מעצמה בלי עצת מרדכי".

והענין בזה — דלכאורה אינו מובן: השם "אסתר", ע"ש "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא"²¹⁷, מורה על מעמד ומצב שלא ברור מה צריכים לעשות ומה לא צריכים לעשות כו'. וא"כ, במצב כזה בודאי היתה אסתר צריכה לשאול ולברר דעתו של מרדכי, ולא לעשות הכל מעצמה? — כמבואר שם²¹⁶, שלהיותה "עקרת הבית", "כל עניני הנהגת עולם שייך אצלה, ובעלה מרדכי .. בטח בה לב בעלה²¹⁸ שבודאי לא תעשה דבר שלא כהוגן ח"ו, ולכן עשתה בעצמה כו'".

וההוראה מזה בזמנינו, כשנמצאים במעמד ומצב ד"הסתר אסתיר פני", בחושך גדול ביותר דזמן הגלות — שישנם ענינים אשר נשי ישראל צריכות לעשות על דעת עצמן, ואדרבה, הבעל צריך לעשות כדעת האשה (בענינים ההם).

לו. ביאור הדברים²¹⁹:

ישנם ענינים בהנהגת הבית, אשר הבעל — להיות שהוא מבחין להנהגת הבית — חושב שזהו נוגע להחזקת הבית (קיום הבית, שלום בית) ולחינוך הבנים והבנות, ומשום זה הוא מוותר על כמה ענינים עיקריים. אמנם האשה — להיות שהיא בפנים הנהגת הבית — יודעת היא אשר אין הענינים עיקריים כלל, ובכגון-דא כתיב²²⁰ "שמע בקולה".

וכללות הענין בזה — שבכל הקשור להנהגת הבית צריך הבעל להתחשב עם דעתה של "עקרת הבית" שעומדת בתוקף וחוזק שיש לוותר על ענינים טפלים לטובת שלימותם של הענינים העיקריים, והיא זו שיודעת על מה יכולים לוותר בענינים גשמיים שבגשמיים, לטובת ענינים הרוחניים שבגשמיים, בידעה שוויתור זה (לא זו בלבד שלא יפגע, אלא אדרבה) יסייע עוד יותר בשלום בית ובהרחבת הבית.

לז. מובן אשר לא כולם שווים בזה, אמנם, הנקודה הכללית והעיקרית בזה היא:

(א) מהמעות שמרוויחים להכנסת הבית, הנה, ראשית דבר, צריך להקציב הסכום הדרוש לחינוך הבנים והבנות בדרך התורה והמצוה

(219) ראה גם שיחת יו"ד שבט סמ"ד

ואילך (לעיל ע' 63 ואילך). וש"נ.

(220) וירא כא, יב.

(216) תו"א מג"א צג, ד.

(217) וילך לא, יח. וראה חולין קלט, ב.

(218) משלי לא, יא.

[נפשוט, שאין להסתפק בלימוד של שעתיים או ארבע שעות ליום, אלא כל המרבה הרי זה משובח], והנשאר יהי' לכלכלת הבית.

ב) צריכים להשתדל, אשר התעסקות הבעל בפרנסה תהי' באופן כזה אשר יהי' לו פנאי מספיק ללימוד התורה — מספיק כנדרש עפ"י תורה ממנו, אף אשר עי"ז יתעסק פחות בעניני פרנסה. וכל המחמיר בזה הרי זה משובח.

— אפשר אשר הבעל, להיותו מבחוזך להנהגת הבית, יטעה ויחשוב על כמה פרטי הוצאה שבבית, אשר בני ביתו לא יוותרו עליהם וענינים עיקריים הם. הנה על האשה שהיא בפנים הענין, להסביר לבעלה אשר ענינים טפלים המה, ולדרוש ממנו ובתוקף שלא לוותר על ענינים של תומ"צ שבביל ענינים של מה בכך.

לח. עוד זאת צריכה האשה לדעת:

העצה להצלחה בעניני הנהגת הבית, היא, אשר תקבע לעצמה משך זמן בכל יום, כמה רגעים לכל-הפחות, להתעניין ולעזור לחברותי' בעניני יהדות, וגם בענינים גשמיים — כידוע הפתגם²²¹: הגשמיות של השני, אצלי היא רוחניות. עשיית טובה וגמילות-חסד ליהודי בגשמיות, עם היותה בנוגע לעניניו הגשמיים, הרי אצלו, רוחניות הוא, כיון שע"ז מקיים מצוות "ואהבת לרעך כמוך"²²², "כלל גדול בתורה"²²³, שזוהו רוחניות שברוחניות.

ובשכר זה שהאשה מקדישה בכל יום רגע אחד (או יותר מזה) לעשות טובה בגשמיות ועאכו"כ ברוחניות, למי שהוא מישראל, איש או אשה — אשר על כאו"א נאמר "אהבתי אתכם אמר ה'"²²⁴, והבעש"ט מבאר²²⁵ שהוא באופן החביבות של בן יחיד אצל הוריו — הנה בשכר זה ישלם לה הקב"ה את שכרה כמה פעמים ככה, בכל הקשור להנהגת הבית.

לט. ויש להוסיף, שגם ענין זה שאשה בישראל צריכה להשתדל בטובתן של חברותי' — הוא מההוראות של ימי הפורים:

אסתר המלכה, בהיותה בבית המלכות — לא היתה חסרה דבר, לא מבעי בנוגע לענינים גשמיים, אלא גם בנוגע לעניני יהדות היתה

(223) תו"כ ופרש"י עה"פ.

(224) מלאכי א, ב.

(225) ראה אתר שם טוב בהוספות סקס"ז.

(221) ראה גם מכתב י"ג תשרי; ד' ניסן

שנה זו (אג"ק חי"ד ע' כג; חט"ו ע' כא).

תו"מ ח"ו ע' 147. ושי"ג.

(222) קדושים יט, יח.

יכולה להתנהג כרצונה, כפי שדרשו חז"ל²²⁶ "ואת שבע הנערות וגו'²²⁷.. שהיתה מונה בהן ימי שבת" (שהיתה משרתת לה אחת באחד בשבת ואחת בשני בשבת ואחת בשלישי בשבת, וכן כולן, וכשהגיע יום שפחה של שבת יודעת שהיום שבת), ואם נתאפשר לה לשמור שבת וכיו"ב בשעה שרק התכוננה לבוא אל המלך — לאחר שכבר היתה מלכה של מלך המולך מהודו ועד כוש, שבע ועשרים ומאה מדינה, על אחת כמה וכמה.

ואעפ"כ, כאשר באו אלי' וסיפרו לה אודות גזירה שנוגעת ליהודים אחרים — העמידה את עצמה בסכנה לילך ולהשתדל עבורם!

— מצד השכל, לא הי' מקום להנהגתה זו, כמסופר במגילה²²⁸ שאמרה למרדכי "כל עבדי המלך גו' יודעים אשר כל איש ואשה אשר יבוא אל המלך גו' אשר לא יקרא אחת דתו להמית לבד מאשר יושיט לו המלך את שרביט הזהב וחי' ואני לא נקראתי לבא אל המלך זה שלושים יום", כלומר, שסר חינה בעיני המלך, כך, שהליכתה אל המלך, לא זו בלבד שלא תועיל להציל את ישראל, אלא עוד זאת, שע"ז תאבד גם היא.

אמנם, כל זה הוא מצד חשבון ע"פ שכל; אבל כשמדובר אודות ענין של הצלת בני", אין מקום לחשבון ע"פ שכל.

הקשר והחיבור של בני" הוא ברגש שבלב — "ואהבת לרעך כמוך" — אהבה שבלב, וכשם שאהבת עצמו היא לא מצד חשבון שכלי, כי אם מצד זה שכך הוא מרגיש, כן הוא בנוגע לכל אחד ואחת מישראל. ובמילא, כשמדובר אודות הצלת בני", אין מקום לחשבון ע"פ שכל, אלא עושים הכל, ואפילו על הספק, כדי לעזור לכל אחד ואחת מישראל.

ואז, עוזר הקב"ה שמתבטל הספק, וההשתדלות והעשי' הם בהצלחה — כבסיפור המגילה, שלא זו בלבד שאסתר עצמה נשארה בשלימותה, אלא שהצליחה להציל את כל בני", נוסף לכך שגם אצלה ניתוסף עילוי גם לגבי מעמדה ומצבה הקודם — כמסופר במגילה²²⁹: "ביום ההוא נתן המלך אחשורוש לאסתר המלכה את בית המן וגו'".

מ. וזוהי ההוראה שנלמדת מכללות סיפור המגילה בנוגע לימינו אלה, לכל המדינות ולכל הזמנים (גם בעת צרה כו') — עד כמה גדול כחה של "עקרת הבית" עוד יותר מהבעל, כנ"ל בארוכה.

(228) שם ד, יא.

(229) שם ח, א.

(226) מגילה יג, א (ובפרש"י).

(227) אסתר ב, ט.

ובזה גופא — הן בנוגע להנהגת ביתה הפרטי, והן בנוגע לעזר וסיוע לבתים יהודיים נוספים, אשר, ענין זה, לא זו בלבד שאינו גורע, אלא אדרבה, עוזר ומסייע בחוזק מעמדה ופעולתה בביתה היא. ועיקר העיקרים הוא — שכל עניני ביתה יהיו בהצלחה, ותגדל את בני' ובנותי', ביחד עם בעלה, לתורה לחופה ולמעשים טובים.

*

כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה שיאמרו לחיים, באמרו, שגם אלה שלא נקראו בשם לומר "לחיים" — יאמרו "לחיים". ואח"כ אמר, שאלה שעדיין לא קיימו את הענין ד"חייב איניש לבסומי", "מצוה שבגופו", שאינו יכול לצאת י"ח ע"י אחר²³⁰ — ינצלו את הרגעים האחרונים דימי הפורים בשנה זו, לעשות כן. והוסיף שיזדרזו לומר "לחיים", כיון שעומדים כבר לסיים את ההתועדות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א שתה בעצמו כוס מלא ואח"כ התחיל לנגן הניגון "דרכך אלקינו".

* * *

מא. ביאור הענין דב' הסעודות שעשתה אסתר, ממאמרו של אדמו"ר האמצעי (עליו מיוסד המאמר ד"ה חייב איניש לבסומי) — נכלל בסוף מאמר הב' (ד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק). אח"כ התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "צמאה לך נפשי". צוה לנגן ניגון אדמו"ר הזקן (ד' הבבות). "ניע זשוריצי כלאָפּצי". "האדרת והאמונה".

* * *

מב. [כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר ע"ד ברכה אחרונה למי שאכל או שתה כשיעור, ולאחרי שברך ברכה אחרונה, אמר:] אודות טעם הקביעות דפורים באדר שני, "אדר הסמוך לניסן" — איתא בגמרא²³¹ ש"מסמך גאולה לגאולה עדיף", פורים לפסח. וכיון שהגאולה דפסח (שאלי' נסמכת הגאולה דפורים) כוללת גם את הגאולה העתידה לבוא במהרה בימינו, עלי' נאמר²³² "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות",

(230) ראה גם לקו"ש חכ"א ריש ע' 492. (232) מיכה ז, טו.
(231) מגילה ו, סע"ב ובפרש"י.

— דכשם שהגאולה ממצרים היתה גאולה שלימה, שכל בני יצאו ממצרים, ובאופן ש"וינצלו את מצרים"²³³, כך גם הגאולה העתידה תהי' גאולה שלימה שאין אחרי' גלות²³⁴, שכל בני יוצאים מהגלות והולכים קוממיות לארצנו —

יתן השי"ת שה"מסמך גאולה לגאולה" יהי' בעגלא דידן, אשר, מהגאולה דפורים שבה עומדים עתה, נבוא — ע"י שושן פורים — ל"בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל"²³⁵, ע"י משיח צדקנו, גאולה האמיתית והשלימה למטה מעשרה טפחים, בעגלא דידן, אמן.

ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב.
 (235) ר"ה יא, רע"א. שמו"ר פט"ו, יא.

(233) בא יב, לו.
 (234) מכילתא בשלח טו, א. הובא בתור"ה